

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV VĚD O UMĚNÍ A KULTUŘE

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**DOBROVOLNÍ HASIČI – PŘEŽITEK Z DOB MINULÝCH NEBO FENOMÉN
DNEŠNÍ DOBY?**

Vedoucí práce: prof. PhDr. Bohumil Jiroušek, Dr.

Autor práce: Michaela Nováková

Studijní obor: Kulturní studia

Ročník: 3.

2023

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 9. května 2023

.....
Michaela Nováková

Poděkování

Děkuji panu prof. PhDr. Bohumilu Jirouškovi, Dr. za odborné vedení, cenné rady a trpělivost při psaní mé práce. Zároveň děkuji mým přátelům za pomoc při překladu anotace, obci Dolní Žďár za zapůjčení obecních kronik a panu Miroslavu Šanderovi za jeho poskytnuté Paměti.

Anotace

Bakalářská práce s názvem *Dobrovolní hasiči – přežitek z dob minulých nebo fenomén dnešní doby?* se zabývá dobrovolnými hasiči a jejich činností nejen v minulosti, ale i v dnešní době. V práci je zkoumáno, zda se u sboru dobrovolných hasičů Dolní Žďár u Jindřichova Hradce stále jedná o tradiční lidovou kulturu nebo již o kulturu populární. Zároveň je v práci sledováno, jak se kultura SDH Dolní Žďár mění v průběhu času. Práce je rozdělena na čtyři části. V první části jsou vysvětleny základní pojmy, druhá část je věnována historii hasičstva, třetí část se zabývá zmiňovaným sborem z Dolního Žďáru a jeho historií a v poslední části jsou porovnávány kulturní obyčeje, které se v obci Dolní Žďár udržují.

Klíčová slova: dobrovolní hasiči, sbor dobrovolných hasičů, tradiční lidová kultura, populární kultura, SDH Dolní Žďár, obyčeje

Annotation

Bachelor thesis called *Volunteer Firefighters – a relic from the past or a phenomenon of today?* follows up volunteer firefighters and their activities not only in the past, but also current times. This thesis looks into whether the volunteer firefighters department Dolní Žďár is still traditional folk culture or already popular culture. Concurrently is in this work tracked how this department has been changed through the times. It is separated between four parts. In the first one there are explained only basic concepts. The second one is about the history of firefighters. The third part is about a mentioned firefighters department in Dolní Žďár and about the history. The last part includes a separation of culture customs which they still maintain in the village.

Keywords: Volunteer firefighters, volunteer firefighters department, traditional folk culture, popular culture, volunteer firefighters department of Dolní Žďár, customs

Obsah

Úvod.....	7
1. Kultura	8
1.1 Vysoká kultura a nízká kultura	9
1.2 Lidová kultura.....	9
1.3 Lidová kultura, tradice, tradiční lidová kultura a lidové obyčeje	11
1.4 Populární kultura.....	12
2. Hasičská terminologie.....	14
2.1 Sbor dobrovolných hasičů (SDH).....	14
2.2 Hasič	15
3. Historie ohně a hasičstva.....	15
4. Hasičské a ohňové tradice z minulosti	18
5. Historie sboru dobrovolných hasičů Dolní Žďár	20
6. Kulturní historie SDH Dolní Žďár	20
6.1 1936-1992	21
6.2 2010 – současnost.....	23
7. Kulturní obyčeje dnes a před lety	28
7.1 Adventní obyčeje.....	29
7.2 Masopustní obyčeje	30
7.3 Čas ohňů a májových radovánek.....	31
7.4 Události konané mimo kalendářní cyklus	32
Závěr	33
Seznam pramenů a literatury	35
Seznam zkratk.....	37
Seznam příloh	38
Přílohy.....	39

Úvod

Jedněmi z prvních organizací v Čechách byly nejen tělocvičné jednoty Sokol, ale i sbory dobrovolných hasičů. Nejdříve zabezpečovaly především ochranu před požáry a jinými mimořádnými událostmi, postupem času začaly mimo jiné zajišťovat kulturu v obcích. Stejně je to i u sboru dobrovolných hasičů z Dolního Žďáru u Jindřichova Hradce, který ve své práci analyzuji.

Bakalářská práce je rozdělena do čtyř částí, ty jsou následně rozčleněny do kapitol a podkapitol. V první části jsou pomocí odborné literatury vysvětleny základní pojmy jako kultura, lidová kultura, populární kultura nebo hasičská terminologie. Druhá část je věnována historii hasičstva a jejich tradicím v minulosti, které se týkaly požární bezpečnosti, a především předcházení požárů. Ve třetí části pracuji s obecními kronikami z let 1936-1992 a 2010 - současnost a zabývám se zmiňovaným sborem z Dolního Žďáru včetně jeho historie a kulturní historie. V závěrečné části porovnávám jednotlivé kulturní obyčeje, které se v obci Dolní Žďár obnovují a udržují s tím, jak probíhaly dříve.

Cílem práce je seznámit čtenáře s činností dobrovolných hasičů nejen v minulosti, ale i v dnešní době. V práci bude analyzováno, zda se u dobrovolných hasičů v Dolním Žďáře u Jindřichova Hradce stále jedná o tradiční lidovou kulturu nebo již o kulturu populární. Zároveň bude v práci sledováno, jak se kultura SDH Dolní Žďár mění v průběhu času.

Téma jsem si vybrala nikoli jen kvůli tomu, že jsem členkou zmiňovaného sboru dobrovolných hasičů, ale také proto, že vypomáhám s organizací různých kulturních společenských akcí v obci. Zároveň mi přijde zajímavé sledovat nejen to, jak se obyčeje a kultura mění v průběhu času, ale i touhu po obnově starých tradic, a to především na vesnicích, které dotváří naši identitu a souznění s malou českou zemí uprostřed Evropy.

1. Kultura

Z latinského slova *cultura* (označení pro pěstování a vzdělávání) vznikl pojem kultura. „Poprvé byla kultura v současném pojetí použita v Tuskulských hovorech, kdy M. Tullius Cicero hovoří o filozofii jako o „kultuře ducha“, čímž vzniklo základní pojetí kultury, jakožto lidské vzdělanosti. Slovo kultura tak získalo hodnotící funkci, odlišovalo ty jedince, kteří skrze vzdělání a zdokonalování mířili k vyšší formě osobnostní identity, a tím se odlišovali od ostatních, kteří zůstali ve filosofické nevědomosti.“¹ Ve 14. století, za dob humanismu a renesance, došlo k jisté změně. Kultura už nebyla pouhým pojmem, ale také mezníkem mezi přírodou a člověkem.²

Německý právník, ekonom, filozof a historik 17. století Samuel von Pufendorf přišel s přelomovou myšlenkou – pod pojem kultura spadají „všechny lidské výtvořiny – od společenských institucí, přes vědu až po bydlení a odívání. Do středu zájmu se tak dostává kultivace jedinců a jejich schopností, ale také produkty lidské činnosti.“³

Kultura byla brána jako nejednoznačný pojem, protože měla velké množství významů. Charakteristické je pro ni to, že „je kolektivní a sdílena ostatními členy společnosti, čistě individuální kultura neexistuje, má symbolickou formu vyjádření, má nějaký styl, uspořádanost, má hodnotící rozměr, je zde časová kontinuita.“⁴ Nicméně, kdyby nebyla komunikace, nemůže existovat ani kultura, protože by ji nemělo co rozvíjet.⁵

Rakouský psycholog a zakladatel psychoanalýzy Sigmund Freud říkal, že kultura je to, „čím se lidský život povznesl nad animální podmínky a čím se liší od života zvířat.“⁶ Kulturní a sociální antropologie brala kulturu a přírodu jako protiklad. Podle britského antropologa Edwarda Burnetta Tylora byla kultura chápána „jako komplexní, celostní způsob života, jako vše, čemu se dá v daném společenství naučit.“⁷

Kultura se samozřejmě stejně jako jiné obory studovala. Její studium „znamenaloz poznávání kulturního systému, vzájemně provázaných a rozumově postižitelných znaků, symbolů a významů.“⁸ Obvykle, a to jak v českém, tak evropském myšlení, je „kultura ztotožňována především s uměním, hudbou, divadlem, filmem a obecně kulturním životem.“⁹

---

¹ Kultura – MedKult. *MedKult – média a kultura • mediální kultura • mediální a kulturní studia* [online]. Copyright © 2022 MedKult. All rights reserved. [cit. 01.12.2022]. Dostupné z: <http://medkult.upmedia.cz/Keywords/kultura/>

² Tamtéž.

³ Tamtéž.

⁴ Tamtéž.

⁵ Tamtéž.

⁶ TYLLNER, Lubomír (ed.). *Velké dějiny země Koruny české. Tematická řada Lidová kultura*. Praha - Litomyšl: Paseka, 2014. ISBN 978-80-7432-442-0.

⁷ Tamtéž, str. 10.

⁸ Tamtéž, str. 10 a 11.

⁹ Tamtéž, str. 11.

1.1 Vysoká kultura a nízká kultura

Vysoká kultura se týkala hlavně vyšších společenských tříd a označovala ty kulturní produkty, které měly mít největší obdiv.¹⁰ Pod vysokou kulturu spadá například opera, divadlo, klasická literatura i hudba nebo výtvarné umění.

Nízká kultura je pojmenována Dwightem Macdonaldem jako „folk art“ neboli vesnická/lidová kultura a spadají do ní například různé lidové obyčeje nebo literární díla např. pohádky. Pod nízkou kulturu ale spadá také populární kultura.

Postupem času se vysoká a nízká kultura propojuje. Například dílo Charlotte Brontëové Jana Eyrová je bráno jako klasická literatura, tudíž spadá do vysoké kultury. Její filmové zpracování už je ale bráno za kulturu populární i přesto, že se stále jedná o to stejné dílo.

1.2 Lidová kultura

Prvním pojmem k vysvětlení je *lidová kultura*. Vznikl koncem 18. století v Německu. Tehdejší středostavovští intelektuálové objevili lidové písně, lidová vyprávění, tance, rituály, výtvarná umění a řemesla, a právě toto všechno pod zmiňovaný pojem zařadili.¹¹

Jedná se o složený pojem ze slov *lid* a *kultura*. Tato slova nemají úplně přesnou definici, jelikož byla využívána s mnoha významy. „*Dlouho přetrvávající rousseauovský mýtus viděl lid v jeho nezkaženosti, nezatíženosti vědou, uměním, civilizací.*“¹² Pojem lid se označovala společnost venkovanů a zemědělců s kladným vztahem k půdě, kde měli hlavní slovo muži. Tito lidé byli po staletí většinovým obyvatelstvem Evropy a měli být nejen dobrým příkladem, ale i inspirací pro měšťany (protiklad venkovského obyvatelstva) především pro svou moudrost a čest. Venkovské obyvatelstvo díky nižšímu vzdělání dokázalo vzdorovat nejnovějším trendům, a tak u nich byly delší dobu udržovány tradice ve všech sférách.¹³

Venkovský lid byl již představen, teď přichází řada na ten městský, který „*představují zejména nižší, sociálně slabší skupiny obyvatelstva – řemeslníci, drobní výrobci a obchodníci, dělnictvo, služebnictvo, lidé žijící se manuální prací. Chování městského lidu je více diferenciované a není svázáno striktními normami.*“¹⁴ Typické pro měšťany je vyšší a rozmanitější forma vzdělání, různorodé náboženství, ale také výskyt různých národních menšin. Kromě toho mají také blíže k vyvinutějším technologiím než lidé na vsích.¹⁵

---

¹⁰ *Definition of high culture* [online]. [cit. 2023-03-09]. Dostupné z:

<https://bluebox.creighton.edu/demo/modules/en-boundless-old/www.boundless.com/definition/high-culture/index.html>

¹¹ BURKE, Peter. *Co je kulturní historie?*. Praha: Dokořán, 2011. Bod (Dokořán). ISBN 978-80-7363-302-8.

¹² TYLLNER, Lubomír (ed.). *Velké dějiny zemí Koruny české. Tematická řada Lidová kultura*. Praha - Litomyšl: Paseka, 2014. ISBN 978-80-7432-442-0.

¹³ Tamtéž, str. 9.

¹⁴ Tamtéž, str. 10.

¹⁵ Tamtéž, str. 10.

To, co venkovský i městský lid spojuje, je „*tradice, předávání z generace na generaci, historická zakotvenost, kontinuita i recepce otevřených hodnot, které nejlépe charakterizují vlastní lidovou kulturu.*“¹⁶

Jak jsem zmínila výše, lid nemá přesnou definici stejně tak pojem kultura, které jsem se blíže věnovala v předchozí kapitole.

Pojem lidová kultura je úzce spjat s „*romantizací lidu jako nositele národních tradičních hodnot, nezkaženého vkusu a citu pro přírodní krásy. Podle Dominka Strinatiho je její vznik přímo vázán na proces národního uvědomování, kdy se vrstvy intelektuálů pokoušely založit lidovou kulturu jako kulturu národní.*“¹⁷

Lidová kultura je od populární kultury (považována za výtvar různých mediálních nebo jiných speciálních organizací) velmi rozdílná. Na rozdíl od té populární vychází lidová kultura od lidí samotných, tzv. „zdola“. Dwight Macdonald vytvořil dva pojmy k vytvoření kultury – *folk art* (lidová kultura) a *high culture* (vysoká kultura).¹⁸

Jak jsem již zmínila v předchozím odstavci, lidová kultura je považována za kulturu, která přišla „zdola“, tudíž je bližší lidem z nižších sociálních vrstev. Nejdříve byla považována za venkovskou, později se rozšířila i mezi měšťany. Její přenášení bylo původně založeno na ústní tradici, ale později se začalo zaznamenávat. Díky tomu byla lidová kultura následně použita jako základ pro vysoké umění. „*Podle Oskara Koelberga jsou nejdůležitějšími složkami kultury lidové obyčeje, způsoby slavení svátků, životní způsob, jazyk (dialekt), vyprávění, přísloví, obřady, písně a tance případně způsob výstavby obydlí a jeho zdobení.*“¹⁹

Britský historik Peter Burke o lidové kultuře říká, že byla „*charakteristickou kulturou předkapitalistického období. Popisuje ji jako organickou, spojenou s určitým způsobem života a záviselou na přetrvávající tradici sdílených způsobů chování v ekonomické sféře i ve způsobech zábavy.*“²⁰ V díle *Lidová kultura v novověké Evropě* ji označuje jako „*kulturu neoficiální, neelitní a v odvolání na Gramsciho jako kulturu podřízených tříd.*“²¹

Venkovská a lidová kultura je často považována za to samé, oproti tomu se městská kultura vymezuje jako samostatný pojem, který má svou specifickou estetiku. Kromě venkovské kultury je lidová kultura srovnávána, a v tomto případě i nesprávně zaměňována, s kulturou národní.²² Důvodem pro nesprávné srovnávání venkovské a národní kultury je, že tvůrcem národní kultury měl být lid.²³ Pravdou je, že základy národní kultury pochází z kultury lidové, nicméně dnes

---

¹⁶ Tamtéž, str. 10.

¹⁷ REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-926-7.

¹⁸ Tamtéž, str. 112.

¹⁹ REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-926-7.

²⁰ MACHEK, Jakub. *Počátky populární kultury v českých zemích: tištěná média a velkoměstská kultura kolem roku 1900*. Příbram: Pistorius & Olšanská, 2017. ISBN 978-80-7579-001-9.

²¹ Tamtéž, str. 11.

²² REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-926-7.

²³ TYLLNER, Lubomír (ed.). *Velké dějiny země Koruny české. Tematická řada Lidová kultura*. Praha - Litomyšl: Pa-seka, 2014. ISBN 978-80-7432-442-0.

národní kultura sjednocuje všechny druhy kultury včetně tradic i umění, které národ považuje za vlastní.²⁴

Ačkoli pojem lidová kultura vznikl až v 18. století, určitá kultura tu byla odnepaměti. Prošla několika změnami ať už tím, jak se vyvíjel svět, anebo pomocí určitých reforem.

Touha po reformaci byla velká, už v 16. století náboženští reformátoři chtěli, aby kultura byla rozdělena na všední a posvátnou, protože z náboženského hlediska byla považována všednodennost za divošskou a pohanskou. „*Druhou fází snah o nápravu kulturních zvyklostí lidu nachází Burke mezi lety 1650 a 1800, kdy se i díky většímu přispění laiků přidává k tradiční kritice z náboženských důvodů odpor z důvodů estetických, směřovaný hlavně proti lidovému divadlu.*“²⁵

Reformátoři nechtěli vlastní neposkrvrněnou kulturu, chtěli lid, který jim bude více rozumět, aby ho mohli lépe ovládat. Toto snažení nebylo úspěšné, jelikož nevzdělaní lidé nebyli ovlivněni tak rychle jako ti sečtělí a studovaní. Došlo tedy k tomu, že propast mezi vysokou a nízkou kulturou začala být hlubší než kdy dříve. „*Duchovní se díky svému rostoucímu vzdělání vzdálili svým farníkům. Šlechtici stejně jako vzdělanci cítili potřebu dát najevo svou kulturou, svým chováním a také svým jazykem, svou odlišnost od podřízené většiny. S tím souviselo i odlišení názorů, příklon k vědě a odmítání pověr a šarlatánů.*“²⁶

V 17. století docházelo k mnohem většímu rozvoji vzdělanecké kultury, která se a od lidové vzdalovala mílovými kroky, přesto na sebe stále měly velký vliv a různě se prolínaly. „*Lidová kultura předindustriálního období byla převážně orální. Pověsti, žerty, písně a různá představení byla propojená s rytmem každodenního a pracovního života i se základním cyklem životních událostí, jako jsou křtiny, dětství, dospělost, svatba a smrt.*“²⁷

1.3 Lidová kultura, tradice, tradiční lidová kultura a lidové obyčeje

Za další důležitý pojem, který si musíme vysvětlit, považuji pojem *tradice*. Tradice jsou druhy znalostí a dovedností, které se předávají z generace na generaci. Během let se ale původní tradice trochu inovují, a to může maskovat jejich vytrvalost.²⁸ Ukažme si to na příkladu Velikonoc. O Velikonocích se barví vajíčka, ale dnes už jsou na to jiné techniky, barvy apod., ale tradice jako taková stále přetrvává.

Abychom problematiku ucelili, měla bych vysvětlit, co znamená *tradiční lidová kultura*, a to především v českém pojetí. „*Tradiční lidová kultura tvoří nedílnou součást kulturního dědictví, které je zdrojem kulturní rozmanitosti, vzdělanosti a utváří základ kulturní identity obyvatel České republiky.*“²⁹

²⁴ REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-926-7.

²⁵ MACHEK, Jakub. *Počátky populární kultury v českých zemích: tištěná média a velkoměstská kultura kolem roku 1900*. Příbram: Pistorius & Olšanská, 2017. ISBN 978-80-7579-001-9.

²⁶ Tamtéž, str. 22.

²⁷ Tamtéž, str. 22.

²⁸ BURKE, Peter. *Co je kulturní historie?*. Praha: Dokořán, 2011. Bod (Dokořán). ISBN 978-80-7363-302-8.

²⁹ Pojem a členění - Lidová kultura. *Úvod - Lidová kultura* [online]. [cit. 01.12.2022]. Dostupné z: <https://www.lidovakultura.cz/lidova-kultura/lidova-kultura-v-cr/pojem-a-cleneni/>

Součástí tradiční lidové kultury jsou i *lidové obyčeje*. Ty se pojí buď s jednotlivými kalendářními daty, nebo s lidským životem jako takovým. Kromě toho existují ještě obyčeje určitých sociálních skupin (studenti, hasiči, řemeslníci atd.). *„Obyčej chápeme v obecném smyslu jako tradicí určený způsob chování, který je v daném společenství všeobecně přijatý, rozšířený a ustálený; uplatňuje se v opakovaných situacích každodenního života, ale zejména při významných momentech života člověka, společnosti, přírody; je součástí systému společenské komunikace.“*³⁰

Obyčeje se dělí na čtyři typy a to: kalendářní obyčeje (např. masopust, vynášení smrti/zimy, stavění a kácení máje, pálení čarodějnic, ...); obyčeje a obřady spjaté se životním cyklem člověka (např. nošení do kouta, křtiny, zasnuby, pohřeb, ...); obyčeje oslavy a slavnosti různých sociálních skupin (např. majáles, sjezdy rodáků, ...); lokální slavnosti vycházející z místního specifika (např. znojemské vinobraní, slavnosti piva v Černé Hoře, ...).³¹

1.4 Populární kultura

Není jasné, kdy populární kultura vznikla, protože její počátek je vědci řazen do různých období, a to podle toho, jak danou problematiku zkoumali. Z toho důvodu ji nalezneme jak v Anglii 16. století, tak i v antice.³²

15. století je pro populární kulturu klíčové, protože došlo k rozvoji tiskařství, a tím pádem i žurnalistiky. Její základy spočívaly na tom, že se psalo, o čem se lidé bavili. *„Vznikl tak kanál, který umožňoval expanzi populární kultury poté, co se oddělila od raných forem kultury lidové.“*³³

*„Aby byla nová tištěná kultura úspěšná, musela zůstat v úzkém spojení s orální tradicí a reprodukovat její typické charakteristiky. Právě díky schopnosti vmísit prvky starých tradic do nového kulturního prostředí se populární kultura stávala reprezentantem lidových vrstev.“*³⁴

S průmyslovou revolucí dochází nejen ke vzniku parních strojů, ale i ke vzniku rozhlasu a postupně dalších masových médií, která pomáhají s rozvojem kulturního průmyslu. I to zapříčinilo, že se populární kultura vyvinula do stádia, ve kterém ji známe dodnes.³⁵

„V českém prostředí se v druhé polovině 19. století začala komercializovat nejdříve měšťanská kultura. Rozvoj dopravy a komunikací, médií i národní kultury v této době ukončil izolaci jednotlivých měst a měšťané začali využívat možnost konzumovat díla vytvořená jinde. Nejdříve se ustanovil nakladatelský trh umožňující šířit knihy a časopisy, později se přidaly divadelní

---

³⁰ Obyčejová tradice - Lidová kultura. Úvod - Lidová kultura [online]. [cit. 01.12.2022]. Dostupné z: <https://www.lidovakultura.cz/lidova-kultura/lidova-kultura-v-cr/lidova-kultura-nematerialni-heslar/obycejova-tradice/>

³¹ Tamtéž.

³² MACHEK, Jakub. *Počátky populární kultury v českých zemích: tištěná média a velkoměstská kultura kolem roku 1900*. Příbram: Pistorius & Olšanská, 2017. ISBN 978-80-7579-001-9.

³³ Tamtéž, str. 22.

³⁴ Tamtéž, str. 23.

³⁵ Tamtéž, str. 21.

*soubory a na konci století si bylo možné pozvat na představení i houslového virtuóza či dechovou kapelu.*³⁶

Součástí rozvoje a zmasovění kultury bylo i zlevňování a lepší přístup k zajímavým dílům a výtvorům z jiných míst. Bohužel i všechno nové a dobré má své úskalí. V tomto případě to byl částečný zánik nejen maškarních, masopustů, ale například i sousedského divadla, které začalo být nahrazováno nově se rozvíjejícím ochotnickým, i když na něj chodilo mnohem méně lidí, protože bylo bráno jako vyšší měšťanská kultura.³⁷

Magdaléna Reifová ve svém slovníku píše, že populární kultura je spojena spíše s nižší vrstvou společnosti, která nemá takové finanční a vzdělávací možnosti jako lidé vyšších tříd.³⁸ To samé ve své knize *Jak rozumět populární kultuře* zmiňuje i americký mediální teoretik John Fiske. Přesněji v knize píše: „*Populární kultura je primárně kulturou podřízených, kulturou lidí, kteří nedosáhnou na generátory moci. Proto si v sobě vždy nese znaky mocenských vztahů, stopy sil směřujících buď k ovládnutí, anebo k podřízení.*“³⁹

Populární kulturu charakterizují aktivity, které lidé dělají ve svém volném čase, ty totiž pomáhají tvořit jejich identitu. K její další charakteristice, ale slouží i to, jak se lidé oblékají v rámci různých skupin, ať už se jedná o určité komunity nebo subkultury.⁴⁰

Američtí i evropští sociologové se populární kulturou začali více zabývat před rokem 1939. V té době se hodně řešil rozdíl mezi lidovou kulturou (spontánní výtvor) a masovou kulturou (spíše technického/průmyslového rázu). „*Zásadní roli sehrály v tomto směru zvláště práce představitelů frankfurtské školy, kteří však ještě nerozlišovali mezi populární a masovou kulturou a hovořili nediferenciovaně o produktech kulturního průmyslu.*“⁴¹

Druhá polovina 60. let 20. století přináší zlom ve zkoumání populární kultury, protože vznikla Birminghamská škola, která se zabývá kulturními studii. „*Představitelé kulturních studií se na rozdíl od stoupenců kritických teorií masové kultury víceméně shodují na tom, že jedinci jsou skutečnými tvůrci a interprety kultury populární a mají relativní svobodu při jejím dekódování.*“⁴²

Počátek 21. století se nese v duchu sporu o tvůrce populární kultury, jelikož „*starší kritické teorie, které chápou kulturu populární jako produkt kulturního průmyslu, který vnucuje své produkty víceméně homogennímu publiku.*“⁴³ Oproti tomu stojí názor, že „*kultura populární je primárně formována vkusem, zkušeností či hodnotovými preferencemi členů masového publika a jde tudíž o autonomní sílu do jisté míry nezávislou na svých producentech i distributorech.*“⁴⁴

---

³⁶ Tamtéž, str. 24

³⁷ Tamtéž, str. 24

³⁸ REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-926-7.

³⁹ FISKE, John. *Jak rozumět populární kultuře*. Praha: Akropolis, 2017. ISBN 978-80-7470-190-0.

⁴⁰ REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-926-7.

⁴¹ Tamtéž, str. 116.

⁴² Tamtéž, str. 116 a 117.

⁴³ Tamtéž, str. 117.

⁴⁴ Tamtéž, str. 117.

Podle Fiskeho „*názoru se kultura populární rodí na rozhraní mezi produkty kulturního průmyslu a každodenního života.*“⁴⁵

John Fiske ještě říká, že „popkultura“ je „*fenomén doby, na který by nemělo být nahlíženo špatně, protože lidem poskytuje především potěšení a zábavu.*“⁴⁶ Populární kultura je podle Fiskeho oblíbená, ale nemůže se lidem vnucovat, nýbrž musí vznikat v nich samotných a oni ji musí tvořit.⁴⁷

2. Hasičská terminologie

V této kapitole rozeberu dva základní pojmy z hasičské terminologie, které budeme používat v dalších kapitolách. Těmito pojmy jsou sbor dobrovolných hasičů (SDH) a hasič.

2.1 Sbor dobrovolných hasičů (SDH)

Sbor dobrovolných hasičů je spolek pod patronátem SH ČMS. „*Sbor v rozsahu vymezeném stanovami v příslušném územním obvodu analyzuje, koncipuje, koordinuje, metodicky řídí, organizačně zabezpečuje a realizuje zejména součinnost na úseku požární ochrany s orgány obce, s veřejností a fyzickými a právními osobami.*“⁴⁸ Tvoří ho členové a orgány, kterými se myslí výbor, valná hromada, starosta apod.

I přesto, že má sbor určitou organizační strukturu, jsou v něm vesměs odstraněny vztahy nadřízenosti a podřízenosti. Samozřejmě výbor v čele se starostou má větší pravomoci například při rozhodování ohledně financí, ale co se týče běžných činností, jako jsou brigády nebo kulturní akce, domlouvají se všichni dohromady a nebere se ohled na to, kdo má vyšší či nižší postavení. Dalo by se říct, že se jedná o skupinu lidí, která má stejné zájmy a většinou i cíle, i to je jeden z důvodů, proč se lidé do spolku přidávají. To neplatí jen o SDH, ale například i o myslivcích nebo včelařích.

Jaroslav Řezáč se inspiroval od polského sociologa Sczepanskiho a říká, že z hlediska psychologie sociální skupinu tvoří „*lidé, kteří jsou navzájem v meziosobních vztazích, komunikují spolu a jejich vztahy jsou strukturované.*“⁴⁹ Kromě toho Řezáč zmiňuje myšlenku amerického sociologa Paula A. Hare, ten říká, že za skupinu je považována suma lidí, která splní čtyři podmínky: „*musí mezi nimi být bezprostřední interakce, musí mít společný cíl, musí společně uznávat normy skupiny a jejich vztahy jsou strukturované.*“ Z toho vyplývá, že „*podstatou skupiny tedy není podobnost či nepodobnost mezi jejími členy, ale jejich vzájemná závislost, vztažnost.*“⁵⁰ Jak už jsem zmínila

---

⁴⁵ Tamtéž, str. 117

⁴⁶ Kultura – MedKult. *MedKult – média a kultura • mediální kultura • mediální a kulturní studia* [online]. Copyright © 2022 MedKult. All rights reserved. [cit. 01.12.2022]. Dostupné z: <http://medkult.upmedia.cz/Keywords/kultura/>

⁴⁷ FISKE, John. *Jak rozumět populární kultuře*. Praha: Akropolis, 2017. ISBN 978-80-7470-190-0.

⁴⁸ NITRA, Josef. *Pompiéři, požárníci, hasiči: dějiny českého hasičství*. Praha: Stanislav Juhaňák - Triton, 2020. ISBN 978-80-7553-796-6.

⁴⁹ ŘEZÁČ, Jaroslav. *Sociální psychologie*. Brno: Paido, 1998. ISBN 80-85931-48-6.

⁵⁰ Tamtéž, str. 159.

v předchozím odstavci, to, o čem Řezáč hovoří, členové SDH splňují a snaží se, aby se spolek rozvíjel.

2.2 Hasič

„Hasič je příslušník HZS kraje, zaměstnanec vykonávající službu v jednotce HZS podniku jako svoje zaměstnání nebo člen jednotky SDH obce, člen jednotky SDH podniku nebo člen zařazený v požární jednotce.“⁵¹ Zjednodušeně řečeno, aby člověk mohl být hasičem, musí být součástí jednotky, do které se dostane přihlášením a splněním všech podmínek.

3. Historie ohně a hasičstva

Stejně jako všechno, i dobrovolní hasiči mají svou bohatou historii. Aby mohli vzniknout hasiči, musel nejprve vzniknout oheň.

„Naše planeta je jediné známé místo ve vesmíru, které má podmínky ke vzniku ohně. Zprvu vznikala náhodně a postupně začal ovlivňovat vývoj života na zemi.“⁵² Lidé se naučili rozdělovat oheň, to vedlo k možnosti tepelně upravit maso, díky kterému se mohl vyvíjet mozek – můžeme myslet, dorozumívat se a milovat. Kromě toho umožnil oheň pokrok ve vědě, například je důležitý ve slévárnách, aby člověk mohl slévat různé kovy, které pomohly vývoji v technické oblasti.⁵³ Jak je vidět, oheň je dobrý sluha, ale zlý pán, a tak se občas stalo, že přeskočila jiskra a začaly hořet lesy, louky, budovy a později například i dopravní prostředky.

„V dávných dobách platila všeobecná zásada – kdo před ohněm uteče, ten vyhraje.“⁵⁴ Původně lidé neměli potřebu chránit své obydlí takovým způsobem jako dnes, protože kočovali. Nicméně i tak se věnovali určité prevenci. Dělal například kotlová ohniště, to bylo ohraničené místo pro domácí krb. I přesto většina požárů vznikala kvůli neopatrnosti.⁵⁵

Oheň ale nevznikal jen neopatrností, nýbrž i přírodními živly, především bleskem. Škody, které byly napáchány, byly obrovské a lid stálo hodně práce, aby vystavil nová obydlí. To jim, ale přišlo na mysl až postupem času, když kočovný život přestal být prioritou. Donutilo je to, aby se s ohněm postupně naučili zacházet, bojovat, ale hlavně ho ovládat. *„Člověk brzy poznal, že oheň lze nejlépe hasit vodou nebo zeminou. Oba prostředky měl zpravidla po ruce a jako hasicí nářadí mu postačovala obyčejná nádoba nebo lopata.“⁵⁶*

Mezi první oficiálně známá opatření proti požáru se řadí to římské z 21. roku př. n. l. V tomto roce císař Augustus založil sedmi tisícovou skupinu mužů v čele s prefektem college (dnešní velitel)

---

⁵¹ NITRA, Josef. *Pompiéři, požárníci, hasiči: dějiny českého hasičství*. Praha: Stanislav Juhaňák - Triton, 2020. ISBN 978-80-7553-796-6.

⁵² Tamtéž, str. 9.

⁵³ Tamtéž, str. 9.

⁵⁴ Tamtéž, str. 9.

⁵⁵ Tamtéž, str. 9.

⁵⁶ Tamtéž, str. 11 a 12.

s účelem zajistit bezpečnost země. „*Výzbroj byla jednoduchá – uniforma, přilba, žebříky, bourací náčiní, vědra na vodu, metly, stříkačky (šlo nejspíše o jednorázové pumpy).*“⁵⁷

Ve středověku byl rozvoj požární ochrany na velmi špatné úrovni, jelikož šlechtice, kteří pobývali na různých panstvích, nezajímala bezpečnost měst, natož vesnic. Zásady pro hašení byly opravdu špatné, a hlavně už tehdy zaostaly. „*Jednotlivé cechy měly povinnost dodat při požárech určité množství náradí a osob. Majitelé koní museli dávat spřežení na odvoz vody, požárních žebříků a ostatního náradí.*“⁵⁸

11. století by se dalo považovat za století požárů kostelů. Ty vzplanuly většinou kvůli špatně zajištěnému kostelnímu světlu. Kníže Spytihněv II. z rodu Přemyslovců nechtěl, aby hořely zrovna kostely a už vůbec ne tolik, jako tomu bylo do roku 1056, kdy zřídil kostelní hlídače. Od té doby hořely především jen ty kostely, které své hlídače neměly.⁵⁹

Ve 13. století se používal povel „*Nestojte!*“ k vyhlášení požáru a následné záchranné činnosti, aby se zabránilo neštěstí. První zákon o ochraně před požárem vydal 8. června 1278 král Přemysl Otakar II. Týkal se velmi přísných trestů pro ty, kteří vyvolávali násilné konflikty při požárech. „*Píše se v něm také, že kdo by žhářství byl přistižen, ohněm, aby zahynul.*“⁶⁰ Přemysl Otakar II. také vynesl výrok – „*Kdo hasí hořící sousedův dům, chrání tím sám sebe.*“⁶¹

Začátek 14. století je významný pro hasiče kvůli nejstaršímu pražskému statutu „*O ohni*“, který vznikl díky velkým požárům středověkých měst. Byly v něm vepsány „*povinnosti občanům i jednotlivým cechům, jak jim předcházet a jak je likvidovat.*“⁶²

„*Jednou z nejstarších požárních listin je Pořádek pro hašení pro zámek i město, který vydal Jindřich IV. z Hradce roku 1494 v Jindřichově Hradci. Patrně vycházel z vlastní zkušenosti z roku 1467, kdy v době konfliktu s Jiřím z Poděbrad vyhořela hradecká čtvrť Nežárka, která byla několikrát postižena požárem už v době husitských válek.*“⁶³

V kronice města Jindřichův Hradec se píše: „*rožmberské panstvo na požární bezpečnost dbalo a záchranářům bylo nakloněno.*“⁶⁴ Rok 1575 patří mezi roky požáru, kdy zasáhl Červenou věž, která je součástí hradu a zámku, blesk. O hašení požáru se staraly cechy, ty pak Petr Vok obdaroval sudem piva a ti, co se do celé akce zapojili nejvíce, dostali dokonce prsteny.⁶⁵

---

⁵⁷ KOLEKTIV AUTORŮ SH ČMS, Učební texty pro vedoucí a instruktory kolektivů mladých hasičů: Studijní materiál pro přípravu vedoucích a instruktorů kolektivů mladých hasičů k získání kvalifikace III. a II. stupně. 2. vydání. Nové Město nad Metují: Hasiči, s.r.o., 2009.

⁵⁸ Tamtéž, str. 7.

⁵⁹ NITRA, Josef. *Pompiéři, požárníci, hasiči: dějiny českého hasičství*. Praha: Stanislav Juhaňák - Triton, 2020. ISBN 978-80-7553-796-6.

⁶⁰ Tamtéž, str. 16.

⁶¹ Tamtéž, str. 16.

⁶² Tamtéž, str. 17.

⁶³ Tamtéž, str. 19.

⁶⁴ Tamtéž, str. 22.

⁶⁵ Tamtéž, str. 22.

V první polovině 17. století, přesněji 5. října 1623 byl vydán v Jindřichově Hradci Vilémem Slavatou z Chlumu a Košumberka požární řád. Tím přidal purkmistrovi a hejtmanům povinnost prohlížet komíny. Zároveň řádem nakazoval, že „*oheň se má hlásit hned dvěma sousedům, aby mohli dosvědčit vznik a pomoci. Trubači a hlásný na věži udeří na zvon Marii a volají sousedy. V noci se vyrozumí primas i rychtář. V radnici mají být dvě kádě, džbery, korbel a žebříky. Celkem pro město třicet korbelů, čtyři džbery s holemi a dvě lejty. Cechy mají mít různý počet nástrojů podle řemesla (např. bednáři mají mít dvě velké lejty, čtyři džbery, dvě kádě čtyři nálevky na tyčích, deset pudlačí; stolaři mají mít šest stříkaček.*“⁶⁶ Tento požární řád byl průběžně doplňován dalšími podmínkami a příkazy.⁶⁷

Císařovna Marie Terezie chtěla vytvořit pevně řízený stát s jasnými pravidly, to se odrazilo i v požární ochraně. V roce 1751 vydala *Řád k hašení ohně pro města zemská, městečka a dědiny Markrabství moravského*.⁶⁸ Byly v něm různé pokyny k vyhlášení poplachu, pomoci při požáru, kdo má být velitelem záchranných prací apod. Zároveň zdůrazňoval sousedskou výpomoc a byly v něm vypsány pokuty za jeho porušení. Důležitý bod řádu se týkal hasicího náradí a odstraňování dřevěných komínů, které následně byly nahrazeny zděnými. To se týkalo i domů samotných. Nové domy měly být staveny z pálených či nepálených cihel, dřevo nepřipadalo v úvahu, aby se mohlo předejít požárům. Kvůli tomu byly také mezi domy sázeny stromy.⁶⁹

V roce 1775 rozšířila Marie Terezie původní řád o vydání dvou patentů. Ten první vyšel 3. února a týkal se královských měst pražských.⁷⁰ Druhý patent vydala 22. září a jmenoval se *Řád ohně pro království České*. Ten byl pokračováním původního řádu pro Markrabství moravské.⁷¹

S dalšími požárními řády přišel její syn Josef II., který vydal 7. září 1782 „*Řád hašení ohně*.“ V něm byly stanoveny nejen povinnosti pro členy různých cechů, ale také pravidla „*k zamezení požárů s postupy hašení ohně*.“⁷²

Josefovy předpisy z let 1785 a 1787 byly mnohem podrobnější.⁷³ Například „*Řád proti ohni pro zemská města a měšťák*“ (1785) obsahoval „*již dokonalejší organizační a preventivní opatření, požadavky na obstarávání a péči o tehdy dostupnou hasicí techniku a náradí, pravidla pro*

---

⁶⁶ Tamtéž, str. 34.

⁶⁷ Tamtéž, str. 34.

⁶⁸ Časopis 112 ROČNÍK XVII ČÍSLO 7/2018 - Hasičský záchranný sbor České republiky. *Úvodní strana - Hasičský záchranný sbor České republiky* [online]. Copyright © 2022 Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 5.12.2022]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/casopis-112-rocnik-xvii-cislo-7-2018.aspx?q=Y2hudW09NQ%3D%3D>

⁶⁹ NITRA, Josef. *Pompiéři, požárníci, hasiči: dějiny českého hasičství*. Praha: Stanislav Juhaňák - Triton, 2020. ISBN 978-80-7553-796-6.

⁷⁰ Časopis 112 ROČNÍK XVII ČÍSLO 7/2018 - Hasičský záchranný sbor České republiky. *Úvodní strana - Hasičský záchranný sbor České republiky* [online]. Copyright © 2022 Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 5.12.2022]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/casopis-112-rocnik-xvii-cislo-7-2018.aspx?q=Y2hudW09NQ%3D%3D>

⁷¹ NITRA, Josef. *Pompiéři, požárníci, hasiči: dějiny českého hasičství*. Praha: Stanislav Juhaňák - Triton, 2020. ISBN 978-80-7553-796-6.

⁷² Tamtéž, str. 42.

⁷³ Tamtéž, str. 43.

*zřizování fondů na podporu těch, kteří byli postiženi požáry, a první pokusy o pojištění staveb proti škodám způsobených požáry.*⁷⁴

Za josefinské vlády bylo vydáno nařízení, aby byl v každém větším správním celku komisař nad ohněm. Náplní jeho práce bylo společně s dalšími odpovědnými osobami kontrolovat dvakrát za rok všechna místa, kde se mohl vyskytovat oheň (kamna, krby, ohniště, ...) a vést o tom záznamy. Dále docházelo k rozšíření městských a šlechtických hasičských oddílů za účelem obsluhy požárních stříkaček.⁷⁵

19. století bylo pro naše země zlomové, protože docházelo k zakládání prvních sborů dobrovolných hasičů. Ten úplně první vznikl v roce 1864 ve Velvarech, dále pak „v Roudnici, Nepomuku, Kutné Hoře, Plaňanech a Táboře. Přijetím a schválením stanov těchto sborů začíná organizovaná činnost hasičstva v českých zemích.“⁷⁶

Prvními profesionálními placenými hasiči byli ti pražští, a to od roku 1883, to ale ve výsledku nic neznamenal, protože veškerou odpovědnost za uhašení požáru měly až do druhé světové války právě sbory dobrovolných hasičů.⁷⁷

4. Hasičské a ohňové tradice z minulosti

Slovanské území je naším domovem, ale sami Slované nebyli dlouho ochotni věřit v trojjediného boha, protože pro ně neměl žádnou logiku i přesto, že byli vždy hodně pověřiví. Právě díky tomu se veškeré události neobešly bez různých amuletů a zaříkávání. Například v době moru „venkované uhasili všechny domácí ohně v celé vesnici a vyšli před východem slunce k lesu, kde zapálili posvátnou vatra.“⁷⁸ Zřejmě věřili, že je oheň z posvátné vetry před morem ochrání a dodá jim sílu nebo, že posvátná vatra spálí všechny nemoci a oni zůstanou zdraví a na živu.

Další zvyklost se vázala k rodinnému krbu. Ten „*musel mít své místo, jak nakazovala pověra. Hospodář nasypal na zem ječmen a tam, kde zrníčka ležela klidně, mohl být oheň založen.*“⁷⁹ Tuto skutečnost přisuzují tomu, že Slované věřili, že se jedná o jedno z protipožárních opatření.

---

⁷⁴ Časopis 112 ROČNÍK XVII ČÍSLO 7/2018 - Hasičský záchranný sbor České republiky. *Úvodní strana - Hasičský záchranný sbor České republiky* [online]. Copyright © 2022 Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 5.12.2022]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/casopis-112-rocnik-xvii-cislo-7-2018.aspx?q=Y2hudW09NQ%3D%3D>

⁷⁵ NITRA, Josef. *Pompiéři, požárníci, hasiči: dějiny českého hasičství*. Praha: Stanislav Juhaňák - Triton, 2020. ISBN 978-80-7553-796-6.

⁷⁶ KOLEKTIV AUTORŮ SH ČMS, Učební texty pro vedoucí a instruktory kolektivů mladých hasičů: Studijní materiál pro přípravu vedoucích a instruktorů kolektivů mladých hasičů k získání kvalifikace III. a II. stupně. 2. vydání. Nové Město nad Metují: Hasiči, s.r.o., 2009.

⁷⁷ Historie profesionální požární ochrany v českých zemích - Hasičský záchranný sbor České republiky. *Úvodní strana - Hasičský záchranný sbor České republiky* [online]. Copyright © 2022 Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 5.12.2022]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/historicka-expozice-ve-zbirohu-historie-profesionalni-pozarni-ochrany-v-ceskych-zemich.aspx>

⁷⁸ NITRA, Josef. *Pompiéři, požárníci, hasiči: dějiny českého hasičství*. Praha: Stanislav Juhaňák - Triton, 2020. ISBN 978-80-7553-796-6.

⁷⁹ Tamtéž, str. 48.

Nechtěli založit rodinný krb jinde, aby jim to nepřineslo smůlu a nevyhořeli. Jestli to ale opravdu fungovalo, se asi nikdy nedozvíme.

Lidé věřili, že plameny mohou přinést nejen něco dobrého, ale také trest boží, proto nechtěli ohni „ubližovat“, aby pro ně nepřipravil nějakou mstu. Za ubližování ohni se považovalo jeho bití, bičování, ale i hašení vodou, plivání do něj nebo přehrabování uhlí. Slované se snažili být s ohněm za dobře, a tak mu nosili drobký z chleba nebo mouku jako určitou oběť. Další ochranou před požáry byly kouzelné formule a modlitby. *„K zamezení neštěstí mělo také přispět obrácení stolu vzhůru nohama. Ze stejného důvodu vyvázeli hospodáři své povozy a obraceli je směrem k ohni.“*⁸⁰ V dnešní době bychom s těmito dávnými zvyky neuspěli, nehledě na to, že u některých požárů je nutné, aby se hasily vodou. Například požár v knihovně by se měl hasit vodou, a to z toho důvodu, že voda nepoškodí knihy takovým způsobem jako ostatní hasicí prostředky.⁸¹

I k požárům se vázaly různé zvyky. Požár, který způsobil blesk, byl považován za boží trest, proto ho lidé nechtěli hasit, neměli pro to odvalu. Také si mezi sebou říkali, že když na jednom konci vesnice hořelo, tak na druhém *„měla selka vzít chléb, který byl první vsazen do pece, a obrátit jej proti ohni. Jinde první pecen házeli přímo do ohně. Někdy stačilo proti požáru postavit před dům chlebovou díži.“*⁸² Říkalo se, že nejúčinnější proti požáru je ohořelá tříska za krovem. Ale nemohla být jen tak ledajaká, musela být z pálení Jidáše na Velikonoce.⁸³ Dnešní hasiči ať už profesionální nebo dobrovolní by se jistě těmto protipožárním opatřením vysmáli, avšak lidé v dávných dobách cítili díky těmto zvykům bezpečí. I když to asi nebylo úplně účinné, určitě to fungovalo minimálně jako placebo efekt a snížil se pocit strachu a napětí.

Lidé minulých tisíciletí měli dokonce snahu předpovědět požár za pomoci různých jevů. *„Byli přesvědčeni, že například vytí psů, usazení roje včel na domě, objevení zajíce před domem, současné bití a zvonění hodin, zničení čapího hnízda na střeše nebo zakokrhání kohouta na pranýři věští oheň.“*⁸⁴ Kdybychom situaci převedli do dnešní doby, nemohli bychom ani vyjít z domu bez toho, abychom neviděli nebo neslyšeli nějaké „zlé“ znamení. Většina mladých se těmto starým pověrám asi vysměje (rozhodně ne všichni), ale starší generace na ně stále věří a řídí se nimi.

Jako jedna z nejlepších zbraní proti ohni byli „cikáni“, o nichž se vyprávělo, že mají moc ho zastavit. Když na vesnici hořely stodoly, tak skončily všechny na troud až na tu, kde den předtím spali zmiňovaní „cikáni“, té se oheň vyhnul obloukem.⁸⁵ Těžko říct, jestli je naši předkové brali díky určité jinakosti jako nějaké mágy či zaklínače, ale dle starých pověr jejich tajemná síla proti ohni fungovala.

---

⁸⁰ Tamtéž, str. 48 a 49.

⁸¹ SDRUŽENÍ HASIČŮ ČECH, MORAVY A SLEZSKA, Směrnice hry Plamen: Metodická pomůcka pro vedoucí a instruktory, Praha: Sdružení hasičů Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska, 2016

⁸² NITRA, Josef. *Pompiéři, požárníci, hasiči: dějiny českého hasičství*. Praha: Stanislav Juhaňák - Triton, 2020. ISBN 978-80-7553-796-6.

⁸³ Tamtéž, str. 49.

⁸⁴ Tamtéž, str. 49.

⁸⁵ Tamtéž, str. 49.

Lidé samozřejmě nechtěli, aby jejich stavení ohrozil požár, a tak na Tři krále kropili všechny místnosti v domě. Pozdějším zvykem, který se k tomuto připojil je psaní počátečních písmen jejich jmen na dveře. Ten se udržel dodnes.⁸⁶

Jindřichův Hradec měl proti ohni neobvyklou ochranu, respektive varování, a tím byla Markéta z Hradce, manželka Jindřicha II. Po své smrti se jakožto Bílá paní zjevovala na místním hradu a zámku. Oblečená byla sice vždy v bílém, ale rukavičky si měnila podle blížících se událostí. Červené rukavičky znamenaly oheň/požár.⁸⁷ Kromě zmiňovaných červených nosila ještě černé rukavičky, které znamenaly smrt, a bílé značily radostnou událost. např. svatbu nebo narození dítěte.

5. Historie sboru dobrovolných hasičů Dolní Žďár

K obci Dolní Žďár patří místní část Horní Lhota, a i to je jeden z důvodů, proč nebyl zdejší vznik dobrovolných hasičů tak jednoduchý. První oficiální sbor (Dolní Žďár i Horní Lhota dohromady) vznikl 23. dubna 1936 v Horní Lhotě pod názvem SDH Dolní Žďár a měl 38 členů.⁸⁸

Za druhé světové války sbor zaniká, ale ne na dlouho. Těsně po ní totiž dochází ke znovuoobnovení sboru, ale tentokrát pro každou část obce samostatně. Toto rozdělení trvá až do roku 1950, kdy se 20. prosince sbory opět slučují. O dva roky později se v rámci sboru utvořilo družstvo žen.⁸⁹

Sloučení vydrželo do roku 1955, kdy opět dochází k rozdělení na dvě SDH – SDH Dolní Žďár a SDH Horní Lhota. Fungování každého sboru zvláště se nelíbilo vyšším orgánům z Jindřichova Hradce, a tak se na jejich nátlak 30. ledna 1972 sbory opět spojují do jednoho, a takto fungují dodnes.⁹⁰ Ke konci roku 2022 bylo v SDH 29 dospělých členů.⁹¹

Hasičská mládež byla v obci Dolní Žďár založena v roce 2018, od té doby se postupně rozrůstá a získává nejen nové členy, ale i zkušenosti. V roce 2022 je ve sboru 34 aktivních dětských členů.⁹²

6. Kulturní historie SDH Dolní Žďár

Místní historii hasičů jsem již představila, teď je řada na té kulturní, která je neméně zajímavá. Rozdělila jsem ji na dvě části, první je z let 1936-1992 a druhá 2010 - současnost. Je to z důvodu, že zápisy v kronice byly přerušeny na 18, respektive 27 let. Kronika byla v obci obnovena v roce 2019 a následně dopisována od roku 2010 podle různých příspěvků občanů, ať už z jejich zdrojů/materiálů, tak z příspěvků na sociálních sítích (obecní skupina na FB, stránky SDH). Bohužel z let 1993-2009 se nepodařilo doplnit záznamy ani s touto pomocí.

---

⁸⁶ Tamtéž, str. 50

⁸⁷ Tamtéž, str. 51

⁸⁸ Paměti bývalého starosty hasičů pana Miroslava Šandery st.

⁸⁹ Tamtéž.

⁹⁰ Tamtéž.

⁹¹ Hasičský sbor - DOLNÍ ŽĎÁR. *Oficiální stránky - DOLNÍ ŽĎÁR* [online]. [cit. 2.4.2023]. Dostupné z: <https://www.dolnizdar.cz/hasicky-sbor/>

⁹² Tamtéž.

6.1 1936-1992

Jak jsem zmiňovala v přechozí kapitole úplně původní Sbor dobrovolných hasičů byl založen v roce 1936 a i přes různé peripetie (válka, rozdělení, sloučení, ...) působí v obci dodnes. O jakékoli činnosti sboru (sborů) ale máme informace až po válce, přesněji z roku 1946. Může to být důsledek toho, že obě obce, Dolní Žďár i Horní Lhota, byly součástí Sudet a původní obyvatelé byli povětšinou vystěhováni.

V roce 1946 už byly vesnice opět převážně osídleny Čechy, a tak se v květnu téhož roku svolala schůze k znovuoobnovení sboru. I přes nelehký začátek kvůli nedostatečnému technickému zázemí hasiči neztráceli naději a pokračovali v rozvoji své činnosti.⁹³

Přesnější záznamy o činnosti SDH máme z Kroniky obce Dolní Žďár od roku 1947, ale není jich moc. Ke zmiňovanému roku máme zaznamenány dvě, respektive tři události. První je požár z 26. června, kdy vypukl požár slámy a píce od naftového motoru v Horní Lhotě ve stavení Antonína Nováka, ten místní hasiči zdolali za pomoci jednotek z Plavska a Lásenice. Dalšími událostmi byl vznik a rozvoj místního divadla v Horní Lhotě v hostinci Antonína Čurdy. Hasiči se podíleli nejen na stavbě jeviště, ale také na samotných divadelních hrách, jelikož zde nebyl místní divadelní spolek. V tomto roce zvládli secvičit hru *Modlitba za vlast*, kterou divákům předvedli těsně před Vánoci a to 21. prosince.⁹⁴

V dalším roce pokračovali hasiči v divadelní činnosti. Za necelého půl roku dokázali secvičit dokonce tři velmi úspěšné hry (*Poslední drožkář*, *Vesnický zrádce a Její veličenstvo láska*). Díky úspěchu her vzniká v květnu *Spolek divadelních ochotníků „J. K. Tyl“*, a tak zaniká divadlo pod záštitou SDH.⁹⁵ Ačkoli se nedochovaly přesné záznamy o tom, kdo všechno byl součástí divadelního spolku, domnívám se, že hasiči v této činnosti pokračovali, jelikož hlavními představiteli ochotníků ve vsi byli právě oni.

Kromě divadla uspořádali v roce 1948 Dožínkovou taneční zábavu v hostinci U Kolíska a následující rok dvě Posvícenské zábavy. Jednu pro Dolní Žďár a druhou pro Horní Lhotu, protože sbory byly rozdělené. Žádný další záznam se z tohoto roku o kulturní činnosti hasičů nedochoval.⁹⁶

Oproti tomu rok 1950 byl rokem kulturním. Ve vsi proběhly hned čtyři hasičské akce (a jeden požár). Poprvé v historii obce byly uspořádány hasičské plesy, opět pro každou obec zvlášť, protože sbory se sloučily až v prosinci tohoto roku. Jeden se konal 7. ledna v hostinci Antonína Kolíska v Dolním Žďáře a druhý 21. ledna v hostinci Antonína Čurdy v Horní Lhotě, na obou hrála jazzová hudba. Pět dní po druhém plese vznikl v Horní Lhotě ve stavení Antonína Rezka požár stodoly. Hašení se zúčastnily oba místní sbory a na pomoc přijely i sbory z přilehlých obcí a Jindřichova Hradce. Další dvě akce byly veselejšího rázu. V únoru proběhla ve žďáreckém hostinci Maškarní Merenda s oblíbenou jazzovou hudbou a poslední hasičskou akcí tohoto roku

---

⁹³ Paměti bývalého starosty hasičů pana Miroslava Šandery st.

⁹⁴ Kronika obce Dolní Žďár 1945-1965

⁹⁵ Tamtéž, str. 20 a 21.

⁹⁶ Tamtéž, str. 22 a 28.

byl Hasičský výlet v červnu v Horní Lhotě. Jednalo se o setkání několika sborů z okolí, které mezi sebou soutěžily v několika disciplínách. Ve večerních hodinách se pokračovalo zábavou s dechovou hudbou.⁹⁷

Mezi lety 1951-1955 neprobíhalo moc hasičských událostí. Konaly se pouze plesy a výroční valné hromady. Jedinou mimo kulturní událostí byl v roce 1955 výjezd k požáru stodoly, který vypukl v JZD v Malíkově nad Nežárkou.⁹⁸

V roce 1956 proběhly v Dolním Žďáře v hostinci Jednota tři zábavy pod záštitou SDH. Dvě byly nazvány jako Taneční a třetí Pomlázková. Další události v tomto roce byly pod záštitou jiných sdružení a svazů.⁹⁹

Další kulturní, hasičský rok začal již tradičně lednovým plesem, po kterém nastala pětiměsíční pauza. Teprve 2. června 1957 uspořádal místní sbor dobrovolných hasičů Okrskovou soutěž v Dolním Žďáře, kde vybojoval zlato. V ten samý den pomáhali další jeho členové na dětském dnu, který byl spojený s kácením máje a taneční zábavou. Na konci září došlo k velké tragédii u rodiny Šímů v Dolním Žďáře. Při požáru zemřela těhotná matka a její dvě děti, které pomocí sirek zapálily suchou píci na půdě.¹⁰⁰ Dle Miroslava Šandery místní hasiči společně s dalšími jednotkami z okolních vsí požár uhasily, ale životy lidí nebylo možné zachránit.¹⁰¹ Na konci roku se konala výroční schůze, kde se zrekapituloval celý rok, zvolili se noví členové výboru a sdělili se plány na rok 1958.¹⁰²

Více hasičských, kulturních událostí je naposledy zdokumentováno v roce 1958. 11. ledna se konal Hasičský ples, jehož návštěvnost nebyla zrovna vysoká. Oproti tomu únorová přednáška *Ochrana před požáry* měla úspěch, zúčastnilo se jí 55 lidí. Poslední akcí, kterou pořádali hasiči společně se Svazem žen, byl dětský den s kácením máje a následná taneční zábava. Na dětském dnu se předvedli mladí požárníci.¹⁰³ Vzhledem k tomu, že v obecní kronice ani v Pamětech Miroslava Šandery není zmínka o místní jednotce mladých požárníků, předpokládám, že to byly buď děti z místní školy, nebo z jiného SDH v blízkém okolí, protože dětský kolektiv byl v této obci založen o 60 let později, tedy v roce 2018.

V dalších letech byli hasiči v kulturní oblasti méně aktivní. Pořádali jednu až dvě akce za rok, jednalo se většinou o požární soutěž, hasičský ples nebo výroční schůzi. V roce 1960 proběhl požár stodoly, v roce 1965 požár školy, oboje v Dolním Žďáře. Od 60. let se místní hasiči zúčastňovali různých přespolních soutěží, ve kterých předváděli skvělé výkony, to vedlo k nárůstu členů.¹⁰⁴ Dařilo se jim až do 80. let, kdy docházelo k odchodu mladých členů SDH z obce kvůli sňatkům. Od té doby činnost hasičů v obci stagnovala. V roce 1990 ji chtěli místní opět oživit,

---

⁹⁷ Tamtéž, str. 31, 32 a 34.

⁹⁸ Tamtéž, viz roky 1951-1955.

⁹⁹ Tamtéž, str. 78-80.

¹⁰⁰ Tamtéž, str. 89 a 90.

¹⁰¹ Paměti bývalého starosty hasičů pana Miroslava Šandery st.

¹⁰² Kronika obce Dolní Žďár 1945-1965

¹⁰³ Tamtéž, str. 97 a 98.

¹⁰⁴ Tamtéž, viz roky 1959-1965.

a tak došlo k rekonstrukci hasičské zbrojnice. Bohužel ani to nepomohlo k tomu, aby byla aktivní činnost obnovena. Poslední zmínka na dlouhých 18 let je z 24. 8. 1992, kdy došlo v Horní Lhotě u Růžičků k požáru kvůli výbuchu propanbutanových par.¹⁰⁵

Kromě již zmiňovaných akcí se v obci Dolní Žďár s osadou Horní Lhota konalo pojízdné (letní) kino, oslava Dědy Mráze, různé brigády, masopust, stavění májky, oslava VŘSR, dožínky, besídky v zemědělském útulku, oslavy výročí KSČ, čtenářské besedy, oslavy MDŽ, oslava osvobození ČSR, ... Jak je vidět, v Dolním Žďáře i v Horní Lhotě to žilo, ale protože ve vsích bylo několik organizací (hasiči, zemědělci, svaz české a československé mládeže, divadelníci, svaz žen, odbor žen, národní škola), tak se akce rozvrstvyly mezi všechny, tudíž na požárníky zbylo úplné minimum. Postupem času všechny organizace zanikly, ale hasiči zůstávají stále, proto veškeré dění v obci připadlo právě na ně.

6.2 2010 – současnost

Jak jsem zmiňovala výše, zápisy v kronice byly přerušeny, a tak navážu dále až v roce 2010. Ačkoli v nových kronikách většinou není psáno, kdo dané akce pořádal, jsou to buď hasiči sami, nebo ve spolupráci s obcí. Jiný spolek v obci nezůstal. Respektive pod obec Dolní Žďár spadá ještě myslivecký spolek HS Lásenice, ale ten není kulturně aktivní.

Díky tomu, že se zápisy do kroniky zapisovaly zpětně, občas se nepodařilo dohledat přesné datum, a tak jsou seřazeny (víceméně) chronologicky. Kronika z let 2010-2017 začíná Masopustem, který byl na dlouhých třináct let posledním a pokračuje dubnovým pálením čarodějnic u hasičské zbrojnice o filipojakubské noci. Dle fotky u zápisu je vidět, že za hranicí je postavená májka. S postavením májky souvisí i její kácení, které proběhlo v rámci akce Den dětí. V tomto roce ji pokáceli dědek s babkou. Kromě kulturních akcí v obci, se hasiči zúčastňovali i soutěží v požárním útoku v okolí například ve Vydří a v Plavsku. Dalšími kulturními událostmi navazujeme až v prosinci, kdy proběhla Mikulášská besídka pro děti v hostinci U Kolísků a také 1. vánoční setkání v kapli sv. Terezie z Avily na Štědrý den, kde si všichni lidé, co přišli, dohromady zaspívali koledy.¹⁰⁶

Už na prvním roce se ukazuje to, co jsem předdeslala v předchozí podkapitole. Hasiči převzali veškerou zodpovědnost za pořádání akcí v obci. Už nepořádali jen jednu nebo dvě akce za rok, ale hned několik a některé vyžadovaly řádnou přípravu spojenou s brigádami, například na přivezení májky, postavení hranice nebo vytvoření disciplín na dětský den.

V dalším roce byl vynechán masopust, ale konalo se dětské maškarní v hostinci U Kolísků. To bylo nejspíš pořádáno i dříve, ale nedochovaly se žádné záznamy. Zbytek roku probíhal v podobném duchu jako ten předchozí. Upálila se čarodějnice, hasiči jezdili na soutěže, uspořádali Mikulášskou besídku a 2. vánoční setkání v kapli. Tentokrát už s vystoupením místních talentovaných dětí.¹⁰⁷

---

¹⁰⁵ Paměti bývalého starosty hasičů pana Miroslava Šandery st.

¹⁰⁶ Kronika obce Dolní Žďár 2010-2017

¹⁰⁷ Tamtéž, viz rok 2011.

Rok 2012 byl na kulturní akce hojnější než roky předchozí. 18. února proběhla v hostinci U Kolísků zábava nazvaná Pyžamovka, jedinou podmínkou pro vstup bylo pyžamo. O týden později proběhlo na stejném místě dětské maškarní plné her. Duben byl tradičně zakončen stavěním májky (pomocí stroje) a pálením čarodějnic. V tomto roce se utvořil ženský hasičský tým, a tak se začalo jezdit na více soutěží, například do Roseče, Lásenice, Horního Meziříčka nebo Slavonic. Den dětí a kácení máje není zmíněno, za to je v kronice psáno o ukončení prázdnin, které proběhlo 9. září a bylo nazváno Lhotecká olympiáda. Děti byly rozděleny podle věkových kategorií a plnily různé disciplíny, stejně jako na opravdových Olympijských hrách. Na konci byly vyhlášeny výsledky a děti se postavily na stupně vítězů. Další akce jsou v kronice vynechány, až do 3. štědrovečerního (vánočního) setkání v kapli, kde stejně jako v předešlém roce, děti předvedly svůj um.¹⁰⁸

Akce přibývají i v dalším roce, kromě již tradičních jako je Dětské maškarní nebo pálení čarodějnic, se obyvatelé v čele s členy SDH vydali do Sedla na recesistický prvomájový průvod. Tentokrát v kostýmech pionýrek a cvičenek. Také proběhlo větší množství brigád nejen za účelem přípravy akcí. Sázely se stromy, zadělávaly se vývěsky na návších a probíhaly práce na zvelebení nově rekonstruované hasičské zbrojnice a jejího okolí. V době konání hokejového MS vzniklo v hasičské zbrojnici fandící studio a druhý víkend v květnu prošel Horní Lhotou i Dolním Žďárem Lampionový průvod. O měsíc později proběhl dětský den s kácením májky a také začaly hasičské soutěže. 22. června pekli hasiči u zbrojnice sele a o prázdninách probíhalo letní kino pro děti i dospělé. Ke konci srpna byla dokončena rekonstrukce hasičské zbrojnice a 31. srpna proběhlo „Ukončení prázdnin“ s různými stanovišti, zakončené opékáním špekáčků. 14. září se uskutečnila poprvé v tomto tisíciletí v naší vsi hasičská soutěž, kde se místní ženy umístily na 1. místě a muži obsadili 3. místo. Ani tím ale kulturní rok 2013 nekončí. V listopadu si místní užili Halloween v hasičárně a 7. prosince se sešli s dětmi v Penzionu Sigma na Mikulášské nadílce. O týden později proběhla Mikulášská zábava pro dospělé v Horní Lhotě U Černého čápa. Advent členové SDH slavili v hasičské klubovně. Každý týden až do Vánoc měli místo zapálených svíček adventní soudky. Poslední akcí roku bylo již počtvrté Štědrovečerní setkání v kapli sv. Terezie z Avily.¹⁰⁹

Stejně kulturní byl i rok 2014. Hasiči uspořádali nejen několik brigád, například na provzdušnění hasičské trati, stavění hranice a májky nebo budování základny pro požární útok, ale i spoustu kulturních akcí jak pro děti, tak dospělé. Kromě tradičních, jako je dětské maškarní, pálení čarodějnic, dětský den s kácením máje nebo Mikulášská nadílka, uspořádali i velké množství nových. Jednalo se o dubnový Sportovní víceboj pro děti i dospělé a turnaj v kuželkách, Velikonoční taneční zábavu, výlet do Zooparku Na Hrádečku zakončený turnajem v Pétanque, podzimní Bramborákování či Mikulášskou zábavu a předvánoční celorepublikovou akci „Česko zpívá koledy“. Svůj kulturní život rozvíjeli i na akcích mimo ves, například na prvomájovém průvodu v Sedle, kam vyrazili s tématem hippie, při výpomoci na cyklistických závodech v sousedním Malíkově nad Nežárkou, a hlavně na hasičských soutěžích. V tomto roce se zúčastňovali především soutěží v rámci Jindřichohradecké hasičské ligy (JHHL), kterou místní

---

¹⁰⁸ Tamtéž, viz rok 2012.

¹⁰⁹ Tamtéž, viz rok 2013.

družstvo žen vyhrálo, a na to konto nafotilo kalendář s účelem vydělat SDH peníze. Rok byl tradičně zakončen Štědrovečerním setkáním v kapli s vystoupeními dětí i dospělých.¹¹⁰

Jak je vidět, dobrovolní hasiči se věnovali kultuře ve velkém. Kromě tradičních akcí vymýšleli stále nové a nové a dělali z malé malebné vísky u Jindřichova Hradce kulturní centrum, kde se často něco děje.

Počet akcí se další rok víceméně ustálil, opět proběhlo dětské Maškarní, Velikonoční zábava, Čarodějnice, Lampionový průvod, ale i Den dětí, Ukončení prázdnin, Bramborákokobraní nebo Mikulášská nadílka s Mikulášskou zábavou. Členové SDH samozřejmě dále pořádali kromě akcí i brigády, zúčastňovali se JHHL a dalších soutěží v okolí. K novým akcím patřilo celorepublikové „Uklidme Česko“, kdy byla pod vedením hasičů uklizena celá ves a také Malá letní slavnost plná hudby, která se konala 6. června. Mezi nové tradiční akce se zařadilo zdobení vánočních stromků ve vsi při první adventní neděli, které v předcházejícím roce ozdobili dobrovolníci z řad občanů. Jelikož i v tomto roce vyhrály domácí hasičky JHHL, zúčastnily se společně i se svými mužskými kolegy ze sboru slavnostního vyhlášení, kde jim byl předán putovní pohár. Své úspěchy oslavily 12. prosince na Dostříkně v hasičské klubovně. Samozřejmě nemohu opomenout ani dvě nejvýznamnější místní akce, a těmi jsou domácí hasičská soutěž 12. září, kde si poprvé vyzkoušely hasičský sport i místní děti a 6. štědrovečerní setkání v kapli sv. Terezie z Avily, tentokrát pod vedením manželů Vokáčových.¹¹¹

Rok 2016 začíná požárem v Dolním Žďáře, který uhasili jindřichohradečtí hasiči, protože výjezdová jednotka SDH byla tehdejší starostkou obce zrušena. Oproti předchozímu roku přibýlo i ubylo několik kulturních akcí. V dubnu přibyl Jarní koncert se sborem Zanoty z Jindřichohradeckého GVN v kapli sv. Terezie z Avily, na začátku srpna hudebně-taneční vystoupení africké skupiny IYASA u hasičské zbrojnice a v prosinci Předsilvestrovská procházka do Horního Žďáru k akademickému malíři Jindřichu Vydrovi. Naopak ubylo Lampionový průvod, společné fandění v hasičské zbrojnici při MS v hokeji, ale i Velikonoční nebo Mikulášská zábava. Sportovně aktivní byli hasiči stále stejně, zúčastňovali se JHHL a soutěží v okolí, kromě toho postavili tým na Hry bez hranic České Kanady, které se konaly v Horní Pěně. Dále pořádali brigády a domácí soutěž v rámci JHHL, která pokračovala taneční zábavou.¹¹² I přesto, že některé akce ubyly, hasiči vymysleli jiné, které je svým způsobem nahradily, tudíž počet akcí zůstal přibližně stejný jako v roce 2015.

Kulturní rok 2017 začíná až 8. dubna akcí Uklidme Česko, kdy hasiči i občané uklidili společnými silami obě vesnice. V tomto roce nepřibyla žádná nová kulturní akce, ale nekonal se Jarní koncert, Malá letní slavnost ani předsilvestrovská procházka. Hasičský tým mužů ukončil sportovní činnost, a tak se soutěží zúčastňovaly pouze ženy, kterým vypomáhali hasiči z Kunžaku.¹¹³

---

¹¹⁰ Tamtéž, viz rok 2014.

¹¹¹ Tamtéž, viz rok 2015.

¹¹² Tamtéž, viz rok 2016.

¹¹³ Tamtéž, viz rok 2017.

Rok 2018 je důležitý především kvůli založení kolektivu mladých hasičů, kteří od té doby pomáhají zajišťovat program při různých kulturních akcích. Nejen díky nim tento rok pár kulturních akcí přibývalo. Pálení čarodějnic bylo doplněno průvodem masek, který prošel z Dolního Žďáru do Horní Lhoty k hasičské zbrojnici, po dvou letech přijela opět africká skupina IYASA a v rámci domácí hasičské soutěže v požárním útoku přibývala soutěž mladých hasičů. Ti také uspořádali setkání s policejním psovodem Janem Molem, vystoupili s písněmi na sousedském setkání (setkání seniorů) a v kapli na 9. štědrovečerním setkání v kapli. Místní hasičky pomáhají s trénováním dětí a stále navštěvují JHHL. Sbor celkově pořádá brigády a pomáhá při přípravě a pořádání kulturních a sportovních akcí.¹¹⁴

Za první rok svého fungování ovlivnili mladí hasiči kulturu v obci a pokračovali v tom i v roce následujícím. V prvních třech měsících roku se vydali i s vesnickými dětmi a jejich rodiči na Výstavu betlémů do Jindřichova Hradce, splnili odznaky odbornosti a uspořádali Jarní výpravu k Lipovskému rybníku, což byla brigáda na úklid kolem sakrálních památek. Samozřejmě to nedělali sami, přišli jim na pomoc jejich starší kolegové z SDH i občané vsí. Stejně tomu bylo i v dubnu na akci Uklidíme Česko a při sázení stromů. Ani dospělí hasiči nezanevřeli na pořádání brigád a akcí. Během dubna uspořádali brigády na výrobu hasičských překážek, na postavení májky a hranice na čarodějnice. Z kulturních akcí uspořádali s pomocí Mgr. Miloslava Vokáče Velikonoční koncert se sborem Zanoty, dílničku pro děti na vytváření dárečků pro maminky ke Dni matek a samozřejmě pálení čarodějnic s průvodem masek. V květnu se začali více věnovat sportovní činnosti. 4. května se týmy hasiček a dorostenek vydaly na Okresní soutěž do Plavska, kde oba skončily na 3. místě. K založení mladých hasičů patří i účast na okresním kole hry Plamen, které se konalo 25. května v Nové Včelnici, tam se tým mladších žáků umístil na stříbrné příčce. Od té doby se zúčastňovaly nejen ženy, ale i družstva mladých hasičů různých soutěží v okolí, a nejen v požárním sportu, ale i v běhu jako takovém. Dalšími kulturními akcemi byla Zdravotnická přednáška pro děti, vystoupení a workshop Sofie Ashi Ritterové s orientálními tanci nebo Malé letní setkání (přejmenovaná Malá letní slavnost). V září tradičně proběhla domácí soutěž pro mladé hasiče i jejich dospělé kolegy a na začátku října vyrazili mladí hasiči s dorostenci na další okresní kolo hry Plamen – Branný závod/Závod požární všestrannosti (ZPV). Na podzim proběhlo Bramborákobraní, koncert Třeboňských Pištců, sázení stromků, vyřezávání dýní a také návštěva malých i velkých členů SDH u HZS Jihočeského kraje na Územním odboru v Jindřichově Hradci. 17. listopadu oslavili 30. výročí od Sametové revoluce, a tak proběhla vzpomínková akce. Její součástí byla beseda především pro děti, aby věděly, co se před třiceti lety dělo, a proč výročí oslavujeme. První adventní neděle se v čele s mladými hasiči zdobily vánoční stromky a druhou byla Mikulášská besídka se sousedským posezením, kde mladí hasiči zapěli několik písní. Rok 2019 byl zakončen hasičským Ježíškem a 10. štědrovečerním setkáním v kapli.¹¹⁵

Covidový rok 2020 začal dobře. Mladí hasiči složili zkoušky odbornosti, tři hasičky zvládly školení instruktorů a vedoucích mládeže a na poslední chvíli proběhla hasičská brigáda na lepení tartanu na překážky. Tím se ale veškeré kulturní dění zastavilo, protože se ve velkém začalo šířit

---

¹¹⁴ Kronika obce Dolní Žďár 2018 – současnost

¹¹⁵ Tamtéž, viz rok 2019.

onemocnění covid 19. Ani to místní hasiče nezastavilo a snažili se fungovat i tak. V rouškách provedli brigádu na zametání mostů v Dolním Žďáře i Horní Lhotě, při rozvolnění opatření zasázeli rostliny u kaple v Dolním Žďáře, zaběhli si na několika soutěžích, uspořádali Bluesový večer s Jiřím Slupkou Svěrákem a tradiční soutěž v požárním útoku pro děti i dospělé. Před dalším lockdownem byl sbor hodně aktivní. Trenérky mládeže absolvovaly Setkání instruktorů, vedoucích a rozhodčích mladých hasičů ve Stráži nad Nežárkou, mladí hasiči uspořádali další ročník Uklidme Česko a jejich starší kolegové brigádu na úpravu rostlin pod kaplí. Bohužel vládní opatření nedovolovala uspořádat podzimní kolo hry Plamen, tak si ho mladší, starší žáci a dorost zaběhli nanečisto a o týden později se rozloučili před tvrdým lockdownem na drakiádě. Od té doby probíhaly akce přes sociální sítě s heslem *Společně, a přesto sami*. První takovou akcí bylo vyřezávání dýní. Zájemci si mohli vyzvednout dýně u zbrojnice a vyřezat si je doma, podmínkou bylo „podělit“ se výsledkem na fotografii s ostatními v hasičské FB skupině. Další uskutečněná akce se jmenovala 72 hodin. Účastník musel po dobu 72 hodin plnit zadané výzvy a v tomto roce to bylo 72 hodin třídím odpad a 72 hodin dělám radost. Akce s heslem *Společně, a přesto sami* nebyly jen kulturního rázu, ale i sportovního. Zúčastnili se například Běhu pro světlušku, to byla virtuální běžecká výzva na podporu nadace Světluška. Z místního SDH výzvu splnilo 16 běžců a chodců v 6 kategoriích.¹¹⁶ I přesto, že jsme byli třičtvrtě roku 2020 zavření doma, hasiči z Dolního Žďáru a Horní Lhoty uspořádali spoustu akcí, aby si těžkou dobu aspoň trochu zpříjemnili. V tom pokračovali i v dalším roce.

Uklidme Česko bylo první akcí v roce 2021, konalo se 27. března v upravené formě kvůli vládním opatřením a zúčastnilo se ho dvacet tři lidí. Na konci března/začátkem dubna proběhla další sportovní covidová akce. Jednalo se o Běh pro hasiče a opět šlo o virtuální soutěž v běhu či chůzi na podporu kravařských hasičů, které se zúčastnilo 24 běžců a chodců z místního SDH. Květen byl jedním z nejlepších měsíců roku 2021, protože se rozvolnila vládní opatření. Mohli jsme se začít scházet ve větším počtu, a tak hasiči začali pilně trénovat, a dokonce se vydali na hasičský výlet do ZOO Na Hrádečku v Horní Pěně. Díky běžeckým výzvám, které splnili během lockdownu, měli natrénováno a mohli se zúčastnit Jindřichohradeckého půlmaratonu. Další soutěž, které se zúčastnili, byla konečně v požárním úroku a konala se na začátku července. Od té doby zase začínala obec Dolní Žďár s místní částí Horní Lhota kulturně žít. V dalších měsících proběhlo Ukončení prázdnin, domácí hasičská soutěž pro děti i dospělé, Bramborákování, Halloweenská neděle, a dokonce i hasičská exkurze na Letiště Václava Havla. První adventní neděle byly tradičně ozdobeny vánoční stromky, a 12. prosince bylo tolik sněhu, že proběhlo Stavění sněhuláků. Rok zakončili hasiči již tradičně hasičským vánočním tréninkem a 11. štědrovečerním setkáním.¹¹⁷

I v roce 2022 proběhlo spoustu akcí, které pořádali především mladí hasiči. Mezi ně patřily tři výlety, jeden na začátku roku do Jindřišského údolí, druhý na podzim do Třeboně a třetí do Prahy v předvánočním období, ukázka kynologie, výzvy 72 hodin, Halloweenské tvoření, Drakiáda nebo Mikulášský výšlap na plantáž s vánočními stromky a zdobení vánočních stromků ve vsi. Se staršími členy SDH uspořádali Uklidme Česko, pálení čarodějnic, stavění máje, hasičskou soutěž

---

¹¹⁶ Tamtéž, viz rok 2020.

¹¹⁷ Tamtéž, viz rok 2021.

a 12. štědrovečerní setkání v kapli. Kromě událostí ve vsi se zúčastňovali i těch v okolí, například oslav výročí založení SDH Střížovice a SDH Adamov a neodmyslitelně také soutěží v požárním útoku a běhu.¹¹⁸

Podle dostupných informací z Instagramu SDH Dolní Žďár víme, že nelení ani v roce 2023. V lednu měli mladí hasiči v hasičské klubovně výtvarnou dílnu, kde vytvářeli nástěnku PO a přáníčka pro zasloužilé hasiče, která jim předali na výroční valné hromadě o pár dní později. Tam zazpívali i pár písni pod vedením manželů Vokáčových. O měsíc později proběhl Masopust, který místní hasiči obnovili po dlouhých třinácti letech a na začátku března splnili mladí hasiči zkoušky odbornosti. Na jeho konci proběhla brigáda na sázení stromků do obecních lesů. Zatím poslední akcí tohoto roku bylo Uklidme Česko, při kterém se sesbíralo 630 kg odpadu.¹¹⁹

7. Kulturní obyčeje dnes a před lety

„Rok bývá přirovnáván ke kruhu. Jiní přirovnávají každoroční svátky církevní ke květům, svitým ve věnec. Kruh a věnec nemají počátku ani konce. Ať začne kdo, kde začne, po uplynutí roku dostane se na místo, odkud vyšel a bude potom postupovat znovu a opět cestou již jednou vykonanou... napsal Čeněk Zíbrt v úvodu ke svému klasickému dílu o výročních obyčejích. Postihl tak nejen jejich cykličnost a sváteční charakter, ale též úzkou vazbu na liturgický kalendář v období tradiční kultury.“¹²⁰

Na koloběh svátků jsou vázány obyčeje, které mají různě dlouhou tradici. *„Výroční obyčeje patří k jevům dlouhého trvání a předávají je sami aktéři v rámci komunity.“¹²¹* To, že se některé obyčeje vážou k jednotlivým datům, je dáno vývojem a proměnami civilizace. Většina obyčejů nezůstala na místě, kde byly vytvořeny, nýbrž se rozšířily do více míst pomocí kulturních výměn a migrování lidí. *„Do cyklu výročních obyčejů jako předmětu etnologického studia se promítají mezníky několika kalendářových systémů: astronomického (lunárního i solárního), agrárního, meteorologického, liturgického či občanského. Frekvence zvyklostí v průběhu roku je dána nerovnoměrnou mírou pracovní zátěže a volného času v kalendáři agrární společnosti předindustriální doby.“¹²²* Největší část obyčejů probíhá od doby podzimní rovnodennosti do prvních květnových dní. Důvodem je minimum zemědělské a pastevecké práce v tomto období.¹²³

V knize *Velké dějiny zemí Koruny české – Tematická řada Lidová kultura* z roku 2014 autoři zmiňují, že v posledních dvaceti letech se na mnoha místech obnovují zapomenuté výroční obyčeje, a to nejen pro potěšení, ale také pro větší souznění s touto zemí.¹²⁴

---

¹¹⁸ Tamtéž, viz rok 2022.

¹¹⁹ SDH Dolní Žďár: @sdhhornidolni. In: *Instagram* [online]. [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: <https://www.instagram.com/sdhhornidolni/>

¹²⁰ TYLLNER, Lubomír (ed.). *Velké dějiny zemí Koruny české. Tematická řada Lidová kultura*. Praha - Litomyšl: Paseka, 2014. ISBN 978-80-7432-442-0.

¹²¹ Tamtéž, str. 368.

¹²² Tamtéž, str. 368 a 369.

¹²³ Tamtéž, str. 369.

¹²⁴ Tamtéž, str. 377.

Lidové kalendáře jsou úzce spjaty s těmi církevními, proto začnu porovnávat lidové obyčeje od adventu, jakožto začátku liturgického roku.¹²⁵

7.1 Adventní obyčeje

Advent byl původně brán jako přípravné období Panny Marie na příchod dítěte, ačkoli se jeho délka čtyř neděl ustálila až ve středověku. Začíná mezi 27. listopadem až 3. prosincem (záleží na jaký den připadá neděle) a končí 24. prosince, který může být i poslední adventní nedělí. „*Advent tradiční kultury byl dobou radostného očekávání, ale též ztišení a pokory.*“¹²⁶ Ale teď už k obyčejům jako takovým.

Prvním z nich je zdobení vánočních stromečků ve vsi. Úplně první vánoční stromek ozdobený tak, jak ho známe dnes, byl v Praze v roce 1812, a to díky řediteli Stavovského divadla Johannu Carlu Lieblichovi, který zvyk přinesl z Bavorska, odkud sám pocházel. Ozdobené stromy na náměstích nebo návších jsou zvykem až od roku 1924, a to díky spisovateli a novináři Rudolfu Těsnohlídkovi. Ten se inspiroval v dánské Kodani, kde se vždy o Vánocích pořádala pod vzrostlým stromem sbírka. Jeho nápad se radním v Brně natolik zalíbil, že 19. prosince 1924 nechali na náměstí Svobody rozsvítit první vánoční strom.¹²⁷ Dle dochovaných kronik se zvyk zdobení stromků ve vsi drží od roku 2014 (a jak jsem psala výše) od roku 2015 pod záštitou místního SDH. Zdobení probíhá vždy první adventní nedělí a dle fotek je zřejmé, že stromky jsou ozdobeny různými baňkami a slaměnými ozdobami, které jsou doplněny o světelný řetěz. Jelikož obec Dolní Žďár má ještě místní část Horní Lhotu, zdobí se zde stromky dva, jeden na návsi v Horní Lhotě a druhý u kaple sv. Terezie z Avily v Dolním Žďáře.

Dalším adventním obyčejem je mikulášská obchůzka 5. prosince. Tato tradice probíhá již od 16. století. Mikuláš je brán jako zpovědník dětí, moralista provinilých a ochránce poslušných. Aby byly podtrženy jeho vlastnosti, je provázen andělem, zastáncem všeho dobrého a čertem, zastáncem všeho zlého.¹²⁸

Mikuláš s čertem a andělem chodí jak ve městech, tak na vesnicích, ale nejedná se již o lokální tradiční akci, nýbrž o rodinnou či sousedskou.¹²⁹ Stejně je tomu i v obci Dolní Žďár na Jindřichohradecku. Ve vsi obchází děti zmiňovaná trojice složená ze členů SDH a rozdává jim balíčky. Dle kronik, které jsem citovala výše, probíhaly ve vsi ještě Mikulášské besídky, ty se dle mého názoru také staly postupem času tradičními.

Advent končí Štědrým dnem. „*Vlastní Vánoce začínaly vigilií (z lat. Bdění, hlídka, stráž) Štědrého večera. Podle starého způsobu počítání času počínal nový den nikoliv půlnocí, ale východem první*

---

¹²⁵ Tamtéž, str. 378.

¹²⁶ Tamtéž, str. 379.

¹²⁷ Sedm zajímavostí o vánočních stromech a stromečcích – Kudy z nudy. *Homepage – Kudy z nudy* [online]. Copyright © 2023 CzechTourism [cit. 21.04.2023]. Dostupné z: <https://www.kudyznudy.cz/aktuality/pet-zajimavosti-o-vanocnich-stromech-a-stromeccich>

¹²⁸ TYLLNER, Lubomír (ed.). *Velké dějiny země Koruny české. Tematická řada Lidová kultura*. Praha - Litomyšl: Paseka, 2014. ISBN 978-80-7432-442-0.

¹²⁹ Tamtéž, str. 387.

večerní hvězdy. Předvečer svátečního dne byl tedy součástí svátku a podléhal tradičním obřadům, k nimž patřilo dodržování půstu a návštěva večerní nebo (půl)noční bohoslužby.¹³⁰

Ve zmiňovaných vsích si přebrali hasiči tradici svým způsobem. Jak dokládají kroniky od roku 2010, pořádají každý rok na Štědrý den v 10 hodin večer Štědrovečerní setkání v kapli sv. Terezie z Avily, kde vesnické a hasičské děti zpívají vánoční písně a všichni příchozí se k nim mohou přidat.

Nicméně zpívání vánočních písní v kaplích či kostelích je věc 15. století, kdy pobožní chodili po štědrovečerní večeři do kostela.¹³¹ Z toho vyplývá, že i přesto, že hasiči nepořádají štědrovečerní setkání s knězem a bohoslužbou, zpívání vánočních písní zůstalo, tudíž původní tradice byla obnovena jen částečně.

7.2 Masopustní obyčeje

Období od 6. 1. (Tři králové) do Popeleční středy bylo pro křesťany volnějším, proto se do toho vložili svěťští se svou kulturou, začal totiž masopust. „České slovo masopust lze vyložit jako loučení se s masem, opouštěním masitých pokrmů.“¹³² Délka masopustu se odvíjí od data Velikonoc, jeho vyvrcholení je obvykle několik málo dnů před Popeleční středou, „a to od Tučného čtvrtku (pátek je postním dnem i v masopustu) do úterý.“¹³³

Masopustní průvody se konají minimálně od 13. století, ale jejich vznik je datován mnohem dříve, přesněji do starověkého Říma, kde oslavovali boha Dionýsa. „Masopust byl oslavou jara a mužské plodné síly. Původně se do nich převlékali hlavně muži.“¹³⁴

Nejdůležitější postavou masopustních průvodů je Masopust, obtloustlý muž s jitrnicemi a klobásami.¹³⁵ Mezi další tradiční masky spadá kobyly, lauf, žid, bába s dědkem v nůši, cikánka policista, čert, smrt, ras, kominík, medvěd atd. „Masopustní tradice patří k těm, které jsou v současnosti tvořivě rozvíjeny.“¹³⁶

V kronice z let 1936–1992 není o masopustu zmínka, ale v těch z let 2010–současnost už ano. V roce 2010 se konal masopust naposledy, než byl v roce 2023 opět obnoven. Co se týče masek, tak dle fotografií měl masopustní průvod z roku 2023 více tradičních masek než ten z roku 2010. V letošním roce jsme mohli vidět lauf/strakatého se ženuškou, cikánku, kobyly, ale i medvěda. Kromě nich se v průvodu objevily nové masky např. vodník, veverka nebo papoušek.

---

¹³⁰ Tamtéž, str. 389.

¹³¹ ZÍBRT, Čeněk. *Staročeské výroční obyčeje, pověry, slavnosti a zábavy: prstonárodní pokud o nich vypravují písemné památky až po náš věk*. Praha: Jos. R. Vilímek, 1889.

¹³² Tamtéž, str. 400 a 401.

¹³³ Tamtéž, str. 401.

¹³⁴ Masopustní obchůzky » Češka z Česka. *Češka z Česka » Blog o českém jídle, bylinách, tradicích, krásách Čech, Moravy a Slezska*. [online]. Copyright © 2023 [cit. 21.04.2023]. Dostupné z: <https://www.ceskazceska.cz/masopustni-obchuzky/>

¹³⁵ TYLLNER, Lubomír (ed.). *Velké dějiny země Koruny české. Tematická řada Lidová kultura*. Praha - Litomyšl: Paseka, 2014. ISBN 978-80-7432-442-0.

¹³⁶ Tamtéž, str. 405.

7.3 Čas ohňů a májových radovánek

Filipojakubská noc je brána jako vstup do nového období, které trvá od 1. máje do Dušiček. „Řada tradičních činností spojených s tímto dnem měla zcela praktický účel (jarní úklid a pálení smetí), jiné patřily k vítání jara (máje, zdobení domů zelenými haluzemi) nebo k milostné symbolice, neboť nastával čas lásky (stavění májek, vysypání cestiček lásky).“¹³⁷ Především důležitý byl boj proti zlým silám a čarodějnicím, z toho důvodu se od 19. století pálily vatry (čarodějnice) den před 1. květnem. Dělal se to za účelem ochránit dobytek a chlévy, pole a lidská obydlí. Kromě samotného pálení hospodáři stříleli nad pole, na kterých měli zaseto, pohůnci pořádali soutěže v práskání bičem a děti dělaly hluk různými způsoby. Tyto praktiky měly odehnat čarodějnice, které se potulovaly v okolí. Organizace čarodějnic se od 20. století přesunula na různé spolky, nejčastěji na sokolské a hlavně hasičské, které zajišťují bezpečnost u otevřeného ohně.¹³⁸

Stejně je tomu i ve zmiňované vsi. Pálení čarodějnic mají na starosti hasiči a koná se vždy 30. dubna u zbrojnice. V kronikách se ale už nepíše, zda byl tento zvyk doplněn o střílení nad pole nebo práskání bičem, ale předpokládám, že ne. Nicméně hluk se o filipojakubské noci dělá, a to při stezce odvahy, kterou musí projít všechny děti, aby dostaly odměnu. Jak jsem zmiňovala výše, v kronice z let 2018 a 2019 je Pálení čarodějnic doplněno ještě o průvod masek. Tento zvyk se ve vsi udržel pouze po dobu dvou let a od té doby už probíhají Čarodějnice opět v tradičním duchu.

Dalším obyčejem v tomto období je stavění máje, které je symbolem pozdního jara. Jedná se nejčastěji o nazdobené břízy, smrky nebo borovice, popřípadě jejich vrchní části, které jsou připevněné k otesanému kmeni. Její stavění probíhalo nejčastěji 30. dubna, ale výjimečně i na sv. Jiří (24. dubna) nebo na sv. Jana Křtitele (24. června). Májku obvykle zdobily dívky stuhami nebo proužky z krepového papíru a stavěli ji starší, zkušenější muži uprostřed vsi nebo na jiném významném místě v obci. „Ozdobený strom chlapci hlídali před mládeží ze sousedních vesnic. Ukradenou máj totiž její vlastníci museli s ostudou vykoupit, anebo postavit máj náhradní.“¹³⁹ Doba, po kterou stála májka na svém místě, byla různá, nejčastěji se nechávala do konce května, ale někde se kácela následující den, následující neděli nebo se nechávala celé léto.

Z kronik se dozvídáme, že hasiči z Dolní Žďáru staví májku v místní části Horní Lhotě u hasičské zbrojnice, a to pomocí stroje (traktor, nakladač, ...). Většinou je stavěna ve stejný den jako hranice na čarodějnice, přesné datum ale není určeno. Většinou se jedná buď o den, nebo víkend těsně před Pálením Čarodějnic. Než ale dochází k samotnému stavení, musí ji ozdobit svobodné vesnické dívky látkami nebo krepovým papírem, teprve potom je připravena na vztyčení. I když se májka staví většinou o několik dní dříve, je hlídána až z 30. dubna na 1. května, aby ji obyvatelé sousedních vesnic nepokáceli.

Tradice kácení máje připadá dle obecních kronik na moderní oslavu Dne dětí, většinou se jedná o víkend, který je nejbližší k 1. červnu. A právě podle zmiňovaných kronik je vždy kácena nějakými

---

¹³⁷ Tamtéž, str. 426.

¹³⁸ Tamtéž, str. 426 a 427.

¹³⁹ Tamtéž, str. 429-431.

pohádkovými bytostmi např. ufony, Patem a Matem nebo Červenou Karkulkou s Myslivcem. Jakmile se májka pokácí, mohou si všichni vyzkoušet uříznout kousek dvoumužnou pilou.

7.4 Události konané mimo kalendářní cyklus

Do kalendářního cyklu nepatřily například taneční zábavy, ty byly vázány na události kulturně-společenského typu a rozvíjeli se od 19. století Díky nim se prolínala městská a vesnická hudebně-taneční kultura. „Z počátku se konaly ještě v kontextu tradičních slavností (masopustní, mikulášské, posvícenské merendy), avšak s jinou obsahovou náplní; na programu byl kromě tance a deklamace také zpěv vlasteneckých písní a k programové pestrosti přispívaly i stále oblíbenější produkce divadelních ochotníků.“¹⁴⁰

V kapitole Kulturní historie SDH Dolní Žďár přesněji z let 1936-1992 jsem zmiňovala, že se ve vsi pořádaly různé zábavy, ale i ochotnické divadlo. Respektive divadlo hasičské, ze kterého se ochotnické vyvinulo. Co se týče zábav, tak se přenesly i do současnosti. V minulých letech se konaly například Mikulášské nebo Velikonoční. Bohužel tato tradice byla přerušena a jediná zábava, která se ve vsi koná, je ta po hasičské soutěži v září.

Když už jsem se dostala k hasičské soutěži, tak se v Čechách jedná spíše o novodobou záležitost. První soutěž v pojetí, jak je známe dnes, čeští hasiči absolvovali v roce 1968 v Leningradu, a to díky panu Pavlu Stokláskovi, který přivezl o rok dříve první poznatky o požárním sportu z bývalého Sovětského svazu. Tam se v tomto sportu a tomto pojetí závodí už od roku 1937. Nejdříve byly soutěže především pro HZS, ale postupem času se jich zúčastňují především sbory dobrovolných hasičů.¹⁴¹

V obci Dolní Žďár se pořádaly soutěže již mezi lety 1957-1992, jak jsme se dozvěděli v kronice, jednalo se o soutěže okresní a obsahovaly jiné disciplíny než ty po roce 1968. V roce 1950 byla ale soutěž nazvaná jako Hasičský výlet, o čemž se zmiňuji výše. Od roku 2013 pořádají hasiči každý rok v září soutěž (už v novodobém pojetí) pro dospělé a od roku 2018 dokonce i soutěž mladých hasičů. Dopoledne je věnováno dětem a odpoledne dospělým. Celý den je zakončený zmiňovanou taneční zábavou.

Další kulturní události jsou spíše novějšího rázu, například uklízení vsí při Uklidíme Česko, výzvy 72 hodin, Halloweenské tvoření nebo Drakiáda. Z akcí, které se konaly mezi lety 1936-1992 se bohužel nepodařilo udržet ani obnovit tradici hasičských plesů nebo pomoc při požárech či jiných událostech, a to z důvodu toho, že v obci Dolní Žďár byla zrušena zásahová jednotka.

---

¹⁴⁰ Tamtéž, str. 598.

¹⁴¹ Historie požárního sportu - Hasičský záchranný sbor České republiky. Úvodní strana - Hasičský záchranný sbor České republiky [online]. Copyright © 2023 Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 25.04.2023]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/historie-pozarniho-sportu.aspx>

Závěr

V bakalářské práci jsem analyzovala sbor dobrovolných hasičů z Dolního Žďáru u Jindřichova Hradce. Zkoumala jsem, zda se stále jedná o tradiční lidovou kulturu nebo již o kulturu populární.

V rámci první části jsem s pomocí odborné literatury popsala základní pojmy (např. kultura, lidová kultura, populární kultura, sbor dobrovolných hasičů, hasič), se kterými jsem následně pracovala. Ve druhé části jsem se věnovala historii ohně a hasičstva a také hasičským a ohňovým tradicím z minulosti. Třetí část se týká historie a kulturní historie SDH Dolní Žďár. Pro její analýzu jsem využila především obecní kroniky a *Paměti bývalého starosty hasičů pana Miroslava Šandery st.* Díky nim jsem zjistila nejen jaké kulturní události dobrovolní hasiči pořádají, ale také jakým činnostem se věnují, a to v minulém století i v současnosti. Tyto informace mi pomohly v poslední části bakalářské práce. Tam jsem srovnávala kulturní obyčeje, které se v obci Dolní Žďár s místní částí Horní Lhotou konají dnes a před lety. Pro lepší komparaci jsem je rozdělila do čtyř skupin – *Adventní obyčeje, Masopustní obyčeje, Čas ohňů, vody a zeleně a Události konané mimo kalendářní cyklus.*

Mezi adventní obyčeje a kulturní události, které pořádají v obci dobrovolní hasiči, spadá zdobení vánočních stromků, mikulášská obchůzka a štědrovečerní setkání v kapli. Zdobení stromků a mikulášská obchůzka probíhá téměř dle původních tradic. Oproti tomu štědrovečerní setkání v kapli je přizpůsobeno nové době, už neprobíhá bohoslužba, ale pouze zpívání vánočních písní, tudíž původní tradice byla v roce 2010 obnovena jen částečně.

Masopustní obyčeje se týkají období masopustu, tudíž od svátku Tří králů (6. ledna) do Popeleční středy. V obci Dolní Žďár obnovili v roce 2023 dobrovolní hasiči tradici masopustního průvodu po třinácti letech. Průvod prošel oběma vesnicemi a bylo v něm mnoho tradičních masek, například laufr/strakatý, medvěd, ženuška nebo cikánka.

Do času ohňů a májových radovánek spadá pálení čarodějnic a stavění a kácení máje. Pálení čarodějnic probíhá v Dolním Žďáře tradičně 30. dubna, ale jeho součástí už nejsou doplňkové tradice jako střílení nad pole nebo práskání bičem. Co se týče kácení a stavění máje, je trochu ovlivněno dnešní moderní dobou. Máj už se nestaví ručně, ale pomocí strojů a kácení máje probíhá na moderní oslavu dne dětí, buď na konci května, nebo na začátku června (záleží, ke kterému víkendu je Mezinárodní den dětí blíže), a většinou ji kácí pohádkové postavy.

V poslední skupině jsou události konané mimo kalendářní cyklus. Mezi ně patří například taneční zábavy, které se v obci konaly spíše dříve. V současnosti se koná pouze jedna, a to po soutěži v požárním útoku v září. Zmiňovaná soutěž se v dnešní době koná pro děti i dospělé a pouze ve zmiňovaném požárním útoku. První soutěže pořádali hasiči v obci už od 50. let 20. století, ale v trochu jiné formě, než je tomu dnes, protože novodobý typ soutěží se rozvinul až po roce 1968. Všechny ostatní kulturní akce pořádané SDH Dolní Žďár jsou novějšího rázu a nemají tak hlubokou tradici jako ty zmiňované.

Z práce mi vyplynulo, že dobrovolní hasiči z Dolního Žďáru jsou na pomezí tradiční lidové kultury a populární kultury. Snaží se dodržovat a obnovovat staré tradice, jako je masopust, stavění

a kácení máje nebo třeba zdobení vánočních stromečků, i když jsou jejich součástí často moderní prvky např. stroje na stavení máje. Kromě toho pořádají nové kulturní akce a vytvářejí si moderní tradice, které jsou spojeny spíše s populární kulturou např. Halloweenské tvoření, Bramborákobraní nebo Drakiáda.

Díky psaní své bakalářské práce jsem zjistila, že prací na podobné téma je minimum, a tak by ji šlo rozšířit o zvyky a tradice, které pořádala jiná sdružení nebo obec samotná. V případě dostupnosti nových zdrojů by mohla být práce rozšířena o další zvyky z minulosti, ale také ze současnosti.

Seznam pramenů a literatury

Nevydané prameny

Kronika obce Dolní Žďár 1945-1965

Kronika obce Dolní Žďár 2010-2017

Kronika obce Dolní Žďár 2018 – současnost

Paměti bývalého starosty hasičů pana Miroslava Šandery st.

Vydané prameny

KOLEKTIV AUTORŮ SH ČMS, Učební texty pro vedoucí a instruktory kolektivů mladých hasičů: Studijní materiál pro přípravu vedoucích a instruktorů kolektivů mladých hasičů k získání kvalifikace III. a II. stupně. 2. vydání.

Nové Město nad Metují: Hasiči, s.r.o., 2009.

SDRUŽENÍ HASIČŮ ČECH, MORAVY A SLEZSKA, Směrnice hry Plamen: Metodická pomůcka pro vedoucí a instruktory, Praha: Sdružení hasičů Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska, 2016.

ZÍBRT, Čeněk. *Staročeské výroční obyčeje, pověry, slavnosti a zábavy: prstonárodní pokud o nich vypravují písemné památky až po náš věk*. Praha: Jos. R. Vilímek, 1889.

Literatura

BURKE, Peter. *Co je kulturní historie?*. Praha: Dokořán, 2011. Bod (Dokořán). ISBN 978-80-7363-302-8.

FISKE, John. *Jak rozumět populární kultuře*. Praha: Akropolis, 2017. ISBN 978-80-7470-190-0.

MACHEK, Jakub. *Počátky populární kultury v českých zemích: tištěná média a velkoměstská kultura kolem roku 1900*. Příbram: Pistorius & Olšanská, 2017. ISBN 978-80-7579-001-9.

NITRA, Josef. *Pompiéři, požárníci, hasiči: dějiny českého hasičství*. Praha: Stanislav Juhaňák - Triton, 2020. ISBN 978-80-7553-796-6.

REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-926-7.

ŘEZÁČ, Jaroslav. *Sociální psychologie*. Brno: Paido, 1998. ISBN 80-85931-48-6.

TYLLNER, Lubomír (ed.). *Velké dějiny země Koruny české. Tematická řada Lidová kultura*. Praha – Litomyšl: Paseka, 2014. ISBN 978-80-7432-442-0.

Internetové zdroje

Časopis 112 ROČNÍK XVII ČÍSLO 7/2018 - Hasičský záchranný sbor České republiky. *Úvodní strana - Hasičský záchranný sbor České republiky* [online]. Copyright © 2022 Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 5.12.2022].

Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/casopis-112-rocnik-xvii-cislo-7-2018.aspx?q=Y2hudW09NQ%3D%3D>

Definition of high culture [online]. [cit. 2023-03-09]. Dostupné z: <https://bluebox.creighton.edu/demo/modules/en-boundless-old/www.boundless.com/definition/high-culture/index.html>

Hasičský sbor - DOLNÍ ŽĎÁR. *Oficiální stránky - DOLNÍ ŽĎÁR* [online]. [cit. 2.4.2023]. Dostupné z: <https://www.dolnizdar.cz/hasicky-sbor/>

Historie požárního sportu - Hasičský záchranný sbor České republiky. *Úvodní strana - Hasičský záchranný sbor České republiky* [online]. Copyright © 2023 Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 25.04.2023]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/historie-pozarniho-sportu.aspx>

Historie profesionální požární ochrany v českých zemích - Hasičský záchranný sbor České republiky. *Úvodní strana - Hasičský záchranný sbor České republiky* [online]. Copyright © 2022 Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 5.12.2022]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/historicka-expozice-ve-zbirohu-historie-profesionalni-pozarni-ochrany-v-ceskych-zemich.aspx>

Kultura – MedKult. *MedKult – média a kultura • mediální kultura • mediální a kulturní studia* [online]. Copyright © 2022 MedKult. All rights reserved. [cit. 01.12.2022]. Dostupné z: <http://medkult.upmedia.cz/Keywords/kultura/>

Masopustní obchůzky » Češka z Česka. *Češka z Česka » Blog o českém jídle, bylinách, tradicích, krásách Čech, Moravy a Slezska.* [online]. Copyright © 2023 [cit. 21.04.2023]. Dostupné z: <https://www.ceskazceska.cz/masopustni-obchuzky/>

Obyčejová tradice - Lidová kultura. *Úvod - Lidová kultura* [online]. [cit. 01.12.2022]. Dostupné z: <https://www.lidovakultura.cz/lidova-kultura/lidova-kultura-v-cr/lidova-kultura-nematerialni-heslar/obycejova-tradice/>

Pojem a členění - Lidová kultura. *Úvod - Lidová kultura* [online]. Dostupné z: <https://www.lidovakultura.cz/lidova-kultura/lidova-kultura-v-cr/pojem-a-cleneni/>

Sedm zajímavostí o vánočních stromech a stromečcích – Kudy z nudy. *Homepage – Kudy z nudy* [online]. Copyright © 2023 CzechTourism [cit. 21.04.2023]. Dostupné z: <https://www.kudyznudy.cz/aktuality/pet-zajimavosti-o-vanocnich-stromech-a-stromeccich>

SDH Dolní Žďár: @sdhhornidolni. In: *Instagram* [online]. [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: <https://www.instagram.com/sdhhornidolni/>

Seznam zkratk

FB – Facebook

GVN – Gymnázium Vítězslava Nováka

HZS – Hasičský záchranný sbor

JHHL – Jindřichohradecká hasičská liga

KSČ – Komunistická strana Československa

MDŽ – Mezinárodní den žen

MK ČR – Ministerstvo kultury České republiky

MS – Mistrovství světa

PO – Požární ochrana

SDH – Sbor dobrovolných hasičů

SH ČMS – Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska

VŘSR – Velká říjnová socialistická revoluce

ZPV – Závod požární všestrannosti

Seznam příloh

Příloha č. 1 Paměti bývalého starosty hasičů pana Miroslava Šandery st. – ručně psané

Příloha č. 2 Paměti bývalého starosty hasičů pana Miroslava Šandery st. – psané na stroji

Příloha č. 3 Zápisy z Kroniky obce Dolní Žďár 1936-1992 - rok 1947

Příloha č. 4 Zápisy z Kroniky obce Dolní Žďár 1936-1992 - rok 1948

Příloha č. 5 Zápisy z Kroniky obce Dolní Žďár 1936-1992 - rok 1949

Příloha č. 6 Zápisy z Kroniky obce Dolní Žďár 1939-1992 - rok 1950

Příloha č. 7 Zápisy z Kroniky obce Dolní Žďár 1939-1992 - rok 1955

Příloha č. 8 Zápisy z Kroniky obce Dolní Žďár 1939-1992 - rok 1956

Příloha č. 9 Zápisy z Kroniky obce Dolní Žďár 1939-1992 - rok 1957

Příloha č. 10 Zápisy z Kroniky obce Dolní Žďár 1939-1992 - rok 1958

Příloha č. 11 Zápisy z Kroniky obce Dolní Žďár 1939-1992 - rok 1960

Příloha č. 12 Zápisy z Kroniky obce Dolní Žďár 1939-1992 - rok 1965

Příloha č. 13 Zápisy z Kroniky obce Dolní Žďár 2010-2017 - rok 2010

Přílohy

Příloha č. 1 Paměti bývalého starosty hasičů pana Miroslava Šandery st. – ručně psané

①
Založení has. sboru 23.4.1936 - 38 členů,
starosta Adolf Matoušek a jednatelem byl
Petr Schieberl (před ~~vstoupkem~~ 1945)
Rok 1945 - 46 založení SDH Dol. Ždár
a H. Lhota (samostatně)

V roce 1950, 20 prosince došlo ke sloučení
sboru D. Ždár a osady H. Lhoty
za starostku zvolen: Blážík Rudolf

V roce 1952 se utvořilo společné družstvo
žen ve složení: Čurdová Marie, Kalvasová
Ždena, Talknerová Terexie, Hasnedlová
Gerta, Nováková Marie, Šonderová Božena a
Marková Jitka.
~~Do~~ V roce 1955 se hasiči opět osamosta-
trili.

Nové sloučení sborů DŽ. a HL.
30. ledna 1972. Vykutěčeno na nátlak
místních orgánů v J.H.

Příloha č. 2 Paměti bývalého starosty hasičů pana Miroslava Šandery st. – psané na stroji

Nově ustanovené hasičské sbory byly od počátku postaveny před nelehkou úlohu, a to získat dostatečnou a odpovídající výstroj, výzbroj a další zařízení nezbytné pro činnost sboru. Nejinak tomu bylo i u nás.

půdu, kde v blízkosti uloženého sena zapálily ohniček, Před šířícím se ohněm prchaly dále na půdu, až zadušeny klesly na konci půdy. Matka (27 let v 7 měsíci těhotenství) ucítila kouř, vyšla na půdu, kde však po několika krocích nedostatkem vzduchu omdlela a padla na podlahu mezi plameny. ~~XXXXXX~~ Všechny tři osoby uhořely. Zúčastněné sbory z J.Hradce, H.Lhoty, Políkna, Malíkova nad Nežárkou a Dolního Ždáru požár sice lokalizovaly, avšak požárníci mohli již jen konstatovat smutnou bilanci tragické události.

Osmdesátá léta však znamenala pokles výkonnosti. Byl to důsledek odchodu mladých členů z obce protože se oženili a nebylo pro ně snadné sehnat byt. Čas jako by se pozastavil. Po roce 1990 jsme se pokusili o oživení činnosti. Přes dočasný nedostatek cvičení schpných hasičů, jsme se pustili alespoň do rekonstrukce hasičské zbrojnice v Horní Lhotě, která v té době byla v havarijním stavu. Členové zde odpracovali desítky hodin^{ba stovky} a můžeme říci, že Jsme vytvořili dobré dílo. Je pravdou že bude potřebné ještě dokončit nedodělky, přístavbu WC a sklad na palivo. V roce 1992, 24. srpna, a zavést vodu

Jsme zaznamenali další ^atragedii v podobě požáru v Horní Lhotě č.p.8 u Růžičku. Příčinou požáru byl výbuch propanbutanových par. Následek, jeden mrtví - Stanislav Růžička a velká škoda na majetku. Zde jsme

Dne 26. července 1947 v 11⁴⁵ hodin do poledne Požár.
vypukl požár v Horní Lhotě č. 22 u Ant. Nováka. Od
naftového motoru se chytila sláma a píče 130q mi-
čeno, která byla uskladněna nad stájí. Škoril krov
a zničena byla všechna krytina nad stájí. Pomocí
sboru dobrovolných hasičů z Horní Lhoty, Dol. Žďára, Lá-
senice a Polčana byl požár rozlán.

Divadlo.

Dne 28. října sešli se občané z osady Horní Lho-
ty do hostince Ant. Curdy v Horní Lhotě, kde se
usnesli o pořízení divadelního jeviště. Někteří občané
darovali potřebné dříví. Na zakoupení plátna darova-
la místní mléčná komise z osady částku 3.882,- Kčs.
Proměny byly provratimně zhotoveny v papíru. Společ-
nými silami se^{na} stavbě jeviště pracovalo po večerech
a za měsíc bylo jeviště hotovo. Všichni skutečně
pracovali se hrou a pochopením pro dobrou věc, neb
divadlo je jediná zábava v malé vsi.

Dne 21. prosince byla sehraána v Horní Lhotě v
hostinci A. Curdy divadelní hra, Modlárka za vlast'.
Napsal Frant. Šarab. Hráči měl Frant. Píll. Hra byla s úspě-
chem sehraána odpoledne i večer.

Tímto úspěchem začalo se ještě více pracovat
pro divadlo.

Divadelní představení se hrála pod sborem
dobrovolných hasičů v Horní Lhotě, protože samostatný
divadelní kroužek nebyl založen.

204

ROK - 1948

Divadlo.

Dne 4. ledna v hostinci a. Círky v Horní Lhotě večer byla sehraána divadelní veselohra „Poslední dřevěkář“ napsal E. Wallon. Režii měl H. Caeh. Hra byla dobře sehraána a návštěva byla slušná.

Dne 6. a 7. března večer v hostinci a. Círky v Horní Lhotě byla sehraána divadelní hra z doby okupace, „Vesnický zrádce“ od Richarda Branaldy. Režii měl Jaromír Touřav. Hra byla dobře sehraána - návštěva slušná.

Divadla.

Dne 2. května večer v hostinci a. Círky v Horní Lhotě byla sehraána veselohra „Její veličenstvo láská“, napsala Rajská. Režii měl H. Caeh. Hra s úspěchem sehraána - návštěva slušná.

Dne 5. května večer v hostinci a. Círky v Horní Lhotě sešlo občanstvo z Horní Lhoty, kde bylo projednáno založení divadelního spolku. Za přípravný výbor byli zvoleni: František Píll, Antonie Vírnická a Karel Caeh. Byly sestaveny stanovy. Jednotlivě o pojmenování spolku, „Spolek divadelních ochádků „J. H. Štěl“ v Horní Lhotě. Zaslána žádost o povolení činnosti spolku na Zemský národní výbor v Praze prostřednictvím Okresního národního výboru v Jičíně. Činnost spolku byla Zemským národním výborem v Praze povolena. Spor dobrovolných hasičů v Horní Lhotě daroval jeviště a částku 1.300 Kč nově založenému spolku.

Spolek.

Dne 15. srpna pořádala sbor dobrovolných hasičů v Dolním Žďáru v hostinci a. Kolíska „Příčinkovou taneční zábavu“. Návštěva byla velká.

Taneční zábavy.

Příloha č. 5 Zápisy z Kroniky obce Dolní Žďár 1936-1992 - rok 1949

Taneční zábava Dne 23. října pořádal Sbor dobrovolných hasičů v obci Dol. Žďár v hostinci Ant. Holíška posvi-
censkou taneční zábavu. Začátek byl ve 3 hodiny
odpoledne. Návštěva byla průměrná. Hudba jako
učinkovala ze Stráže "Nv". kapelníka Adolfa Novotného.
Dne 6. listopadu pořádal Sbor dobrovolných
hasičů v obci Horní Lhotě v hostinci Ant. Čurdy posvi-
censkou taneční zábavu. Začátek ve 3 hodiny odpoledne.
Návštěva průměrná. Hudba duchová učinkovala z
Kolonce kapelníka Šandy.

Příloha č. 6 Zápisy z Kroniky obce Dolní Žďár 1939-1992 - rok 1950

Dne 7. ledna 1950 v 6 hodin večer pořádal Taneční zábava
sbor dobrovolných hasičů v Dolním Žďáru v
hostinci Ant. Holíška, "Hasičský ples". Návšte-
va byla průměrná. Učinkovala hudba jako
kapelníka A. Novotného ze Stráže "Nv".

Dne 21. ledna 1950 v 6 hodin večer pořá- Taneční zábava
dal sbor dobrovolných hasičů v Horní Lhotě v
hostinci Ant. Čurdy, "Hasičský ples". Návštěva
byla průměrná. Učinkovala hudba jako kapel-
níka A. Novotného ze Stráže "Nv".

Dne 26. ledna 1950 v 16:45 hodin vznikl po- Požár
žár v Horní Lhotě čp. 29. shořela stodola úplně.
Obytné stavení bylo od požáru zachráněno přičině-
ním hasičských sborů z Horní Lhoty, Dolního Žďáru
a Horního Žďáru. Přítomní hasičské sbory z
Lázně, Jindř. Hradce, Políkna. Požár vznikl
negativností chlapce Jaroslava majitele domu
čp. 29 Reka Antonína, který si udělal ohniček
v kolně a od toho chytily sláma a shořela
stodola. Chlapec je 11 let.

Dne 19. února 1950 v 6 hodin večer v hostinci Ant. Kolíška v Dol. Žďáře pořádal sbor dobrovolných kasičů „Maškarní merenda“. Návštěva byla průměrná. Hudba účinkovala kapelníka A. Novotného ze Stráže „New-jazz“.

Kasičský výlet
Dne 11. června ve 2 hodiny odpoledne konal kasičský sbor v Horní Lhotě výlet na zahradě St. Viničkého, kde byl přítomen kasičský sbor z Dol. Žďára, Horního Žďára, Polična, Malíkova a Nové Bystřice. Při výletě byla soutěž mezi sbory v rychlost rozhození a svrnutí hadic a cvičení se stříkačkami. Soutěž s hadicemi vyhrál kasičský sbor z Polična. Při výletě účinkovala duchová hudba z Lučivise kapelníka Škardy. Při výletě byla návštěva malá. Večer po výletě byla taneční zábava v hostinci Ant. Čurdy. Návštěva byla slušná. Hudba účinkovala tanečníci co při výletě.

Příloha č. 7 Zápisy z Kroniky obce Dolní Žďár 1939-1992 - rok 1955

Požár
Dne 14. března ve večerních hodinách vyjel v Malíkově. Li naši pořádníci, aby se zúčastnili hasení požáru stodoly 729 v Malíkově m. n. k. kde účinně svým strojem zasáhli.

Příloha č. 8 Zápisy z Kroniky obce Dolní Žďár 1939-1992 - rok 1956

Taneční zábava.
Dne 28. ledna uspořádali pořádníci v hostinci „jednota“ v Dolním Žďáře ples, který uspokojil návštěvníky i pořadatele, neboť návštěva byla slušná a zábava byla duševná.

Pořádníci a výbor ples uspořádali dne 11. února v místním hostinci taneční zábavu. Což návštěvníků byl průměrný.

Taneční zábava.
Pořádníci jednota v Dolním Žďáře uspořádali dne 1. dubna v hostinci jednota v Dolním Žďáře „pomlázkovou zábavu“.

84

ROK 1957

Ples.

Místní jednotka Čsl. svazu požární ochrany v Horní Lhotě uspořádala v tamním bývalém hostinci dne 19. ledna ples, který se vydařil a uspokožil účastníky.

Dne 2. června se konala okresové soutěže Okresové požární družstev na ovčácku v Dolním Žďáru soutěž na účasti 9 družstev mužů a žen a 5 družstev požárníků náhlu.

Družstvo požárníků Dolní Žďár vybojovalo v okresové soutěži první místo.

Na připojeném foto jsou členové vítězného družstva požárníků z Dolního Žďára.

Sedící vlevo: František Kučera, velitel, Karel Pícha, Jan Hodič.

Stojící vlevo: Karel Hrubádl, Adolf Řimnáč, Jan Šima, Frant. Chovátka, Karel Kulík, Bohumil Kamis.

Dětský
den.

Na počest Mezinárodního dne dětí byla uspořádána dne 2. června za spolupráce národní školy s místní jednotou ČSČO a výborem žen besídka na hřišti u mostu v Dolním Lázci.

Program na besídku připravila škola a doplnili ho pořadníci předvedením ukázky hašení požáru a zářivým vystupem při „kácení máje“. V přestávkách účinkovala hudba. Na besídce byla velká účast zdejších i cizích občanů.

Téhož dne večer se dostavilo mnoho návštěvníků našich i přispolních na tančení zábavu, uspořádanou pořádní jednotou D. Láze.

Snímky a vystoupení dětí na besídce.

Členky snímek je a „kácení máje“.

Dne 30. září vznikl požár v usedlosti čp. 29 Požár a
náležící Janu Šimovi, který se přistěhoval do obce tragedie
v minulém roce na jaře. Při požáru zahynule rodiny.
matka s dětmi. Co šesti měsíců příslušnými orgány
zveřejnila okresní inspekce požární ochrany - odbor
pro vnější věci rady ON v Jindř. Hradci tento
tragický případ následovně:

Dne 30. září 1957 pro 10,30 hod. dopoledne době
ke požáru v Dobrém Žitáru v čp. 29 u romidilce Jana
Šimvy. Před vznikem požáru byla doma manželka
Marie Šimova, která obstarávala domácí práce
v hospodářském stavění. S matkou byly doma
dětí a to dcera Marie 4 roky stará a syn Jaroslav
2 a 1/2 roku starý. Tyto děti v nechráněném okamžičku
se zmožily zápalak, vešly pro schodek do příz
viad obytné stavění, kde byla uskladněna suché
píce, seno a sláma. Dcerka Marička u synkem
Jaroslavem pomocí zápalak založili v uskladně
ně suché píci oheň. Tento záložný požár se
jižním prostorem pro směr větru v suché píci
rychle šířil a děti chtěly před požárem pěknoti.
Kouř jim zamezil ústí a obě děti poproběhly
několik kroků, kde v dusivém kouři klesly
do bezvědomí.

V této kritické době matka byla v kuchyni,
kde v dětské postýlce měla 1 roku starou dceru Zdenku.
Matka při práci v kuchyni měla zapojené radio
a nemohla a jistě nestýčela volání ani nářek dětí
a přimro asi zpozorovala kouř a praskot křehiny.
Co tomto zpozorování matka v qudu, zachváty
dětí vyběhla pro schodek do jižního prostoru kde
učinila ve směr, kde byl požár založen několik
kroků a zde upadla do stavu bezvědomí, kde
od velkého záru byla upálena.

Vlastní matka drou uhořelých dětí byla
ve vysokém stavu těhotenství a tak při tomto ka-
zickém případě uhořely 4 lidské životy.

Tento smutný případ musí být výstrahou
všem občanům, rodičům a mládeži!

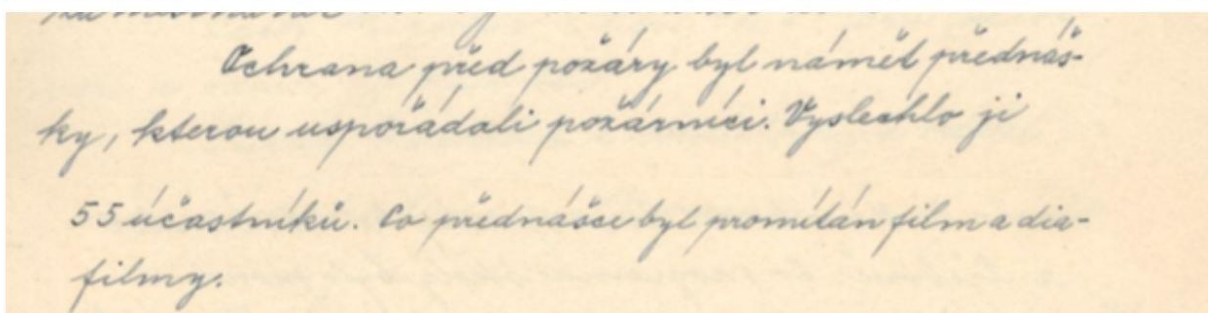
Dne 9. prosince se konala výroční schůze
místní jednoty Čsl. požární ochrany v Dolním Žďáru
na přítomnosti okresní jednoty ČSO z Jindřichova

Měkuby a listy.

Byly provedeny volby členů výboru, s tím-
to výsledkem:

členem byl zvolen Ladislav Kadraň, velitelem
František Kucera, jednatelem Karel Kulík, poklad-
níkem František Kolář a ještě další funkcionáři.

Příloha č. 10 Zápisy z Kroniky obce Dolní Žďár 1939-1992 - rok 1958

V neděli dne 1. června odpoledne byla Dětský den uspořádána oslava Mezinárodního dne dětí na hřišti u mostu v Dolním Žďáře. Skromáčekův mládež, rodičů a ostatních občanů vyalechlo po slávných hymnách projev k Mezinárodnímu dni dětí, vysílany, místním rozhlase m. Co něm následovala jednotlivá čísla programu, který připravila škola.

Učinkoval též vojenský tudební soubor z Třeboně. Co programu školy bylo provedeno ukázkové cvičení družstva, mladých pořízeních se stříkačkou a postřeh, kácení máje. Dětem se dostalo občerstvení, které připravil výbor z. v.

Taneční
zábava.

Výbor z. v. a místní jednota Čsl. požární ochrany uspořádaly dne 1. června večer taneční zábavu. Na této zábavě účinkoval vojenský tudební soubor z Třeboně.

Příloha č. 11 Zápisy z Kroniky obce Dolní Žďár 1939-1992 - rok 1960

Požár.

Co dě odpoledne dne 19. prosince vznikl požár ve stodole domu čp. 18 v Dolním Žďáře. Požár vznikl, posíleným sbor z Malého n. Neč, Jindř. Hradce, Horního Žďára a Horní Lhoty, kolikna, se podařilo požár lokalizovat, takže shořela jen stodola a kůlna. Ve stodole byla větší zásoba slámy a seno. Shořel i jeden valník. Příčina požáru není známa.

Příloha č. 12 Zápisy z Kroniky obce Dolní Žďár 1939-1992 - rok 1965

POŽÁR

Dne 26/9 způsobil nepatrnou požár Frau Leškové, žák pokoj školy. Vzniklé škody byla odhadnuta na 5000 Kčs. Požár byl vyšetřován prohlášením SMO s tím výsledkem, že chlapec, který požár způsobil je důvěrně zastřen a jeho do školy pro záky vyžaduje kulšnu péči.

